

ဝိပဿနာဉာဏ်၏ ညစ်ညူးကြောင်း အန္တရာယ် (၁၀) ပါး

တရားအားထုတ်ကြသော ပုဂ္ဂိုလ်အပေါင်းတို့အား သတိမူနိုင်ကြစေရန်အတွက် -
မိုးညှင်းဆရာတော်ဘုရားကြီး ဆုံးမတော်မူသော ဝိပဿနာဉာဏ်၏ ညစ်ညူးကြောင်း အန္တရာယ် ၁၀
ပါးကို ဖော်ပြလိုက်ပါသည်။

- (၁) အရောင်အလင်းများ ပေါ်ပေါက်ခြင်း၊
 - (၂) ခန္ဓာကိုယ်ပေါ့ပါးနေသဖြင့် နှစ်သက်နေခြင်း၊
 - (၃) ကိုယ်စိတ် ငြိမ်အေးနေခြင်း၊
 - (၄) ယုံကြည်သော သဒ္ဓါတရားများ တိုးပွားနေခြင်း၊
 - (၅) အလွန်အလွန် ဝီရိယစိုက်၍ အားထုတ်ခြင်း၊
 - (၆) ကိုယ်ရောစိတ်ပါ ချမ်းသာနေခြင်း၊
 - (ရ) သဘာဝတရားတို့ ဉာဏ်၌ အလွန်ထင်ရှားနေခြင်း၊
 - (၈) အလွန်ထင်သော သတိရှိနေခြင်း၊
 - (၉) ရုပ်တရားအပေါ်မှာ ဝတ်ကျေဝတ်ကုန်မျှသာ ရှုခြင်း ဟူသော လျစ်လျူရှုခြင်း၊
ဟူသော ၎င်း ၉-ပါး တို့သည် ဝိပဿနာညစ်ညူးကြောင်း၏ တည်ရာ ဝတ္ထုမည်၏။
 - (၁၀) ၎င်း ၉ - ပါးတို့တွင် တစ်ပါးပါးကို သာယာနေခြင်း သည်သာလျှင် နိကန္တိ-ဝိပဿနာ၏
ညစ်ညူးကြောင်း အစစ်မည်၏။
- တရားအားထုတ်သူအပေါင်း သတိပြုဖွယ်ဖြစ်သည်ဟု ထင်မြင်မိပါသည်။

Taken from: https://saingkhantun.blogspot.com/2010/04/blog-post_20.html

ဝိပဿနာ အန္တရာယ် ဆယ်ပါး

အရောင်၊ ပီတိနှစ်ဖြာ၊ သဒ္ဓါဝီရိယ၊ သုခဗုဒ္ဓိ၊ နိကန္တိနှင့်၊ သတိဥပေက္ခာ။

Taken from: <https://www.bawdiwiki.com/?p=2127>

မင်္ဂလာတု (၁၀)ပါး တစ်နည်း ဝိပဿနာအန္တရာယ်

၁။ သြဘာသ

၂။ ပီတိ

၃။ ပဿဒ္ဓိ

၄။ အဓိမောက္ခ

၅။ ပဂ္ဂဟ

၆။ သုခ

၇။ ဉာဏ

၈။ ဥပဋ္ဌာန

၉။ ဥပေက္ခာ

၁၀။ နိကန္တိ

၁။ သြဘာသ - ဝိပဿနာဉာဏ်အားကောင်းလာ၍ စိတ်နှင့် စိတ္တဇရုပ်များ ကြည်လင်သန့်ရှင်းလာသဖြင့်ခန္ဓာကိုယ်၌ အရောင်၊ အဆင်း၊ အလင်းများ ဖြစ်ပေါ်လာသည်။

၂။ ပီတိ - ဝိပဿနာဉာဏ် အားကောင်းလာသောအခါ ဖရဏာပီတိ ဂွမ်းဆီထိဆိုသကဲ့သို့ တစ်ကိုယ်လုံး၌ ကြည်နူးချမ်းမြေ့မှု ပီတိတွေ ဖြစ်လာပြီး မင်္ဂလာပြီဟု ထင်တတ်သည်။

၃။ ပဿဒ္ဓိ - ပီတိကြောင့် စိတ်ရော ကိုယ်ရော ငြိမ်းချမ်းသော ပဿဒ္ဓိဖြစ်လာပြီး မင်္ဂလာထင်ကာ လမ်းလွဲသွားတတ်သည်။

၄။ အဓိမောက္ခ - ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံကို ထူးကဲစွာ ယုံကြည်သည့် အဓိမောက္ခ သဒ္ဓါတရားများ ဖြစ်ပေါ်လာပြီး မင်္ဂလာပြီဟု အထင်ရှိကာ လမ်းလွဲသွားတတ်သည်။

၅။ ပဂ္ဂဟ - ဝိပဿနာ အလုပ်တရားကို တွန့်ဆုတ်မသွားစေပဲ တွန်းအားပေးသော ဝီရိယတရားများသည် ဖြစ်ပေါ်လာတတ်သည်။

၆။ သုခ - တစ်ရံတစ်ခါမျှ မခံစားဖူးသော ချမ်းသာသုခမျိုး ခံစားရခြင်း။

၇။ ဉာဏ - ဝိပဿနာဉာဏ်များစူးရှထက်မြက်လာပြီး ရုပ်နာမ်ဖြစ်ပျက်မှုများကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း သိလာရသည်။

၈။ ဥပဋ္ဌာန - ဝိပဿနာသတိသည် အလွန်အားကြီးသော အသိတရား (ခေါ်) ဥပဋ္ဌာန ဖြစ်ပေါ်လာသည်။

၉။ ဥပေက္ခါ - ဝိပဿနာဉာဏ်များကို အထူးအားမစိုက်ရတော့ပဲ ရုပ်နာမ်ဖြစ်ပျက်ကို သိနေသည်။ ဤသည်ကို ဝိပဿနပေက္ခါဟု ခေါ်သည်။

၁၀။ နိကန္တိ - သြဘာသမုစပြီး ဥပေက္ခါအထိ ကိုးပါးသောဂုဏ်ဖြင့် ဖြစ်ပေါ်နေသော ဝိပဿနာဉာဏ်များကို သာယာနေသောသဘော ဖြစ်နေသည်။

အထက်ပါ တရားများသည် အကုသိုလ်တရားများ မဟုတ်ကြပါ။ နောက်ဆုံး နိကန္တိတရားသည် သာယာတတ်သောတဏှာ၊ လောဘန္ဓယ်သဖြင့် ၎င်းသည် အကုသိုလ်နှင့် အကျွမ်းဝင်သွားသည်။ ထိုတရား (၁၀)မျိုးမှ တစ်မျိုးမျိုးတွင် ကျေနပ်မနေပဲ ရုပ်နာမ်တို့၏ ဖြစ်ပျက်ကိုသာ ဆက်၍ ရှုမှတ်သွားရသည်။ ဆက်၍ ရှုမှတ်သွားလျှင် မဂ်ဟုတ်၏ မဟုတ်၏ကို ပိုင်းခြားသိလာပြီး မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿန ဝိသုဒ္ဓိ ဖြစ်လာသည်။

Taken from: <https://www.bawdiwiki.com/?p=7693>

ဝိပဿနာညစ်ညူးကြောင်း ၁၀ ပါး

- ၁ ။ သြဘာသ.....အရောင်အလင်းထွက်ခြင်း...
- ၂ ။ ပီတိ.....နှစ်သက်မှု ဖြစ်ခြင်း...
- ၃ ။ ပဿဒ္ဓိ.....ငြိမ်းအေးမှုဖြစ်ခြင်း...
- ၄ ။ အဓိမောက္ခ...အားကြီးတဲ့ယုံကြည်မှု ဖြစ်ခြင်း...
- ၅ ။ ပဂ္ဂဟ.....အားပေးထောက်ခံမှု ဖြစ်ခြင်း...
- ၆ ။ သုခ.....အလွန်စိတ်ချမ်းသာမှုဖြစ်ခြင်း...
- ၇ ။ ဉာဏ.....လျှင်မြန်တဲ့ဉာဏ်ဖြစ်ပေါ်ခြင်း...
- ၈ ။ ဥပဋ္ဌာန.....စွဲမြဲတည်တံ့မှု ဖြစ်ခြင်း...
- ၉ ။ ဥပေက္ခာ..... လျစ်လျူရှုမှုဖြစ်ခြင်း...
- ၁၀။ နိကန္တိအလွန်နှစ်သက်မှု ဖြစ်ခြင်း...

ဉာဏ်စဉ် ၁၀ ပါးမှ ရုပ်နာမ်တို့၏ အဖြစ်အပျက်တွေကို ရှုတဲ့ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် ကိုရောက်လာရင် ဝိပဿနာဉာဏ် နုသေးတဲ့ ယောဂီများမှာ ဖြစ်တတ်ကြစမြဲပါ ။ ဒါတွေကို အပျက်လို့ရှုလိုက်ရင် ဘင်္ဂဉာဏ် ကို ရောက်သွားမှာပါပဲ ။ ဒါကို အပျက်လို့မရှုပဲနဲ့ အရင်က ငါ့ မှာဒီလိုမဖြစ်ဖူးဘူး, အခုမှ ဖြစ်တာဆိုတော့ ဒါဟာတရားထူးပဲ, မဂ်ပဲ ဖိုလ်ပဲ လို့ မှတ်လိုက်ရင်တော့ ဝိပဿနာ လမ်းလွဲသွားနိုင်ပါတယ် ။ အထူးသတိထား ရပါမယ် ။

၁။ သြဘာသ.... အရောင်အလင်းထွက်ခြင်း...

ရုပ်နာမ် တွေရဲ့ အဖြစ်အပျက်ကို ရှင်းလင်းစွာ သိမြင်လာတဲ့ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့အခါမှာ စိတ်တွေဟာ အလွန်ကြည်လင်လာပါတယ်။ စိတ်ကြောင့်ဖြစ်တဲ့ စိတ္တဇ ကိုယ်ရောင်ကိုယ်ဝါရယ်..., အဲဒီ စိတ္တဇကိုယ်ရောင်ကိုယ်ဝါမှ ဆက်ပြီး စိတ္တပစ္စယဥတုသမုဋ္ဌာန အရောင်အဝါတွေရယ်..., ဉာဏ် ထက်ရင်ထက်သလောက် မိမိနေထိုင်ရာအရပ်, တခန်းလုံး, တကျောင်းလုံး, တတိုက်လုံး, တကျောင်းလုံး, ၃မိုင်ဝန်းကျင်, ၆မိုင်.., ၁၂မိုင်.. ,စသဖြင့် အကန့်၌ဗြဟ္မာ့ဘုံတိုင်အောင် ဖြာထွက်ကြတယ်။ ။

အဲဒီ အခါမှာ ငါ့မှာ ဒီလိုကိုယ်ရောင်ကိုယ်ဝါတွေ မထွက်ဖူးဘူးချေ။ ဒီ ကိုယ်ရောင်ကိုယ်ဝါ ထွက်စေနိုင်တဲ့ စိတ်ဟာ မဂ်စိတ်ဖိုလ်စိတ်ပဲ ဖြစ်ရမယ်။ ငါဟာ မဂ်ရပြီ ဖိုလ်ရပြီ ... လို့ ထင်မှတ်ကာ အားထုတ်မြဲ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို စွန့်လွှတ်ပြီး ကိုယ်ရောင်ကိုယ်ဝါ ကို နှစ်သက်သာယာကာ ဝိပဿနာလမ်းလွဲတော့သည်။ ။

၂။ ပီတိ..... နှစ်သက်မှု ဖြစ်ခြင်း.....

ခန္ဓာကိုယ်မှာ အရောင်အလင်းတွေ ထွက်ပေါ်လာရင် နှစ်သက်မှု ပီတိကလည်း ကပ်ပြီး ဖြစ်ပေါ်လာတတ်ပါတယ်။ ။

ပီတိနှစ်သက်မှုမှာလည်း

- ကြက်သီးမွေးညှင်းထရုံမျှ နှစ်သက်ခြင်း, ခုဒ္ဒိကာပီတိ၊
- လျှပ်စစ်ပျက်သလို ခဏခဏဖြစ်ပြီး ခဏခဏပျက်တဲ့ ခဏိကာပီတိ၊
- ရေလှိုင်းလုံးကြီး လွှမ်းဖုံးလာသလို တကိုယ်လုံးမှာ ဖုံးလွှမ်းသက်ရောက်တဲ့ သြက္ကန္တိကာ ပီတိ၊
- မိမိအဟုန်နဲ့ ကိုယ်ကို အထက်သို့မြှောက်တက်နိုင်တဲ့ ဥဗ္ဗေကာပီတိ၊
- ဆီထိတဲ့ ဝါဂွမ်းလို တကိုယ်လုံး တဖိမ့်ဖိမ့် တစိမ့်စိမ့် ပျံ့နဲ့တဲ့ နှစ်သက်ခြင်း ဖရဏာပီတိ၊

ဟူ၍ ၅မျိုးရှိပါတယ်။ ဒီလို ထူးဆန်းတဲ့ နှစ်သက်မှုတွေ ဖြစ်ပေါ်လာတာကို မဂ်ရပြီ, ဖိုလ်ရပြီ.. လို့ ထင်မှတ်တတ်ပါတယ်။ ။

၃။ ပဿဒ္ဓိ.. ငြိမ်းအေးမှုဖြစ်ခြင်း....

ကိုယ်စိတ်နှစ်ပါးလုံး အေးမြငြိမ်းချမ်းပြီး ကိုယ်ရဲ့ ပေါ့ပါးခြင်း, စိတ်ရဲ့ ပေါ့ပါးခြင်း ။ ကိုယ်ရဲ့ နုညံ့ခြင်း, စိတ်ရဲ့ နုညံ့ခြင်း ။ များဖြစ်ပေါ်လာတတ်ပါတယ်။ ဒီလို ရှေးအခါက မဖြစ်ဖူးတဲ့ ကိုယ် စိတ် တွေရဲ့ ငြိမ်းအေးမှု ကော့ပါးမှုတွေ ဖြစ်လာတာကို မဂ်ရပြီ ဖိုလ်ရပြီ ဟု ထင်မှတ်နေတတ်ပါတယ်။ ။

၄ ။ အဓိမောက္ခ... အားကြီးတဲ့ ယုံကြည်မှု ဖြစ်ခြင်း...

ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံမှာ သက်ဝင်ယုံကြည်တတ်တဲ့ ဆုံးဖြတ်တတ်တဲ့ သဒ္ဓါတရားများကလဲ ထူးထူးဆန်းဆန်း ဖြစ်ပေါ်လာတတ်ပါတယ် ။ ယုံကြည်ရုံမျှမဟုတ်ပဲ စူးစိုက်သက်ဝင်တတ်တဲ့ ဆုံးဖြတ်တတ်တဲ့ သဒ္ဓါတရားများ တဖွားဖွားဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ အခါမှာ ငါ့မှာ မဂ်ရပြီ ဖိုလ်ရပြီ ဟု ထင်မှတ်နေတတ်ပါတယ် ။

၅ ။ ပဂ္ဂဟ ... အားပေးထောက်ပံ့မှုဖြစ်ခြင်း...

ဝိပဿနာတရားအားထုတ်တဲ့ စိတ်ကို နောက်မဆုတ်အောင် ချီးမြှောက်မှုတွေ , လုံးလဝီရိယတွေ အမြဲတမ်းဖြစ်ပေါ်လာနေတယ် ။
အဲဒီအခါ ရှေးအခါက မဖြစ်ဖူးတဲ့ လုံးလဝီရိယတွေ ဖြစ်ပေါ်လာနေခြင်းကြောင့် ငါ့မှာ မဂ်ရပြီ ဖိုလ်ရပြီ ဟု ထင်မှတ်နေတတ်ပါတယ် ။

၆ ။ သုခ... အလွန်စိတ်ချမ်းသာမှုဖြစ်ခြင်း...

ဆီထိတဲ့ ဝါဂွမ်းလို တရားအားထုတ်သူရဲ့ တကိုယ်လုံးမှာ မွန်မြတ်တဲ့ စိတ္တဇရုပ်တွေ ပျံ့နှံ့ ထုံမွမ်းနေတတ်တဲ့ အလွန်စိတ်ချမ်းသာမှု ဝေဒနာ လဲ ဖြစ်ပေါ်လာတတ်ပါတယ် ။ အဲဒီ အခါမှာ ငါ့မှာ မဂ်ရပြီ ဖိုလ်ရပြီ ဟု ထင်မှတ်တတ်ပါတယ် ။

၇ ။ ဉာဏ... လျှင်မြန်တဲ့ဉာဏ်ဖြစ်ပေါ်ခြင်း..

ရှုလိုက်တိုင်း ရှုလိုက်တိုင်း ရုပ် နာမ် ရဲ့ အဖြစ်အပျက်တွေကို အလွန်ထင်ရှားစေတဲ့ ဝရဇိန်လက်နက် မိုးကြိုးစက်လို သွက်လက်လျှင်မြန် အမြင်သန်တဲ့ ဝိပဿနာဉာဏ် လဲ ဖြစ်ပေါ်လာတတ်ပါတယ် ။
အဲဒီ အခါမှာ ရှေးအခါက မဖြစ်ဖူးလို့ ငါ့မှာ မဂ်ရပြီ ဖိုလ်ရပြီ ဟု ထင်မှတ်တတ်ပါတယ် ။

၈ ။ ဥပဋ္ဌာန... စွဲမြဲတည်တံ့မှုဖြစ်ခြင်း...

မြင့်မိုရ်တောင် လို ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံမှာ လွန်စွာ တည်တံ့ခိုင်မြဲတဲ့ သတိတရညး လဲ ဖြစ်ပေါ်လာတတ်ပါတယ် ။ အဲဒီ အခါမှာ ရှေးအခါက မဖြစ်ဖူးလို့ ငါ့မှာ မဂ်ရပြီ ဖိုလ်ရပြီ ဟု ထင်မှတ်တတ်ပါတယ် ။

၉ ။ ဥပေက္ခာ..... လျစ်လျူရှုမှုဖြစ်ခြင်း.....

ဖြစ်မှု ပျက်မှု တွေအလွန်ထင်ရှားနေတာကြောင့် အဲဒီ အဖြစ်အပျက် ရှုဖို့ရာ ဗျာပါရမများတော့ပဲ အဆင်သင့်ရှုနိုင်တဲ့ ဝိပဿနာ ဆိုင်ရာ ဥပေက္ခာ နဲ့
အဲဒီ ဖြစ်မှု ပျက်မှု ကို ဆင်ခြင်လိုတဲ့အခါမှာ အလွန်လျှင်လျှင်မြန်မြန် ဆင်ခြင်နိုင်တဲ့ စေတနာလို့ခေါ်တဲ့ အာဝဇ္ဇန်းဆိုင်ရာ ဥပေက္ခာ တွေလည်း ဖြစ်ပေါ်လာတတ်ပါတယ် ။ အဲဒီလို ထူးကဲတဲ့ ဖြစ်ပေါ်လာမှုကြောင့် ငါ့မှာ မဂ်ရပြီ ဖိုလ်ရပြီ ဟု ထင်မှတ်တတ်ပါတယ် ။

၁၀ ။ နိကန္တိ..... အလွန်နှစ်သက်မှုဖြစ်ခြင်း.....

အရောင်အဆင်းထွက်ခြင်းစသဖြင့် အလွန်တင့်တယ်စွာ တန်ဆာဆင်ထား သလိုဖြစ်တဲ့ ရှုမှတ်ပွားများနေတဲ့ ဝိပဿနာ ကို သာယာနှစ်သက်နေတတ်တဲ့ တဏှာ ဟာ နိကန္တိပီပဲ ။ အဲဒီလို သာယာနှစ်သက်နေခြင်းဟာ အလွန်သိမ်မွေ့လွန်းလို့ တရားအားထုတ်သူမှာ တဏှာမှန်း မသိပါဘူး ။ တရားအားထုတ်မှု ဝိပဿနာ မှာ မွေ့လျော်မှု... ,

ဝိပဿနာ မှာ နှစ်သက်မှု.... ဝိပဿနာရတိ, ကုသိုလ်ကိုလိုချင်တဲ့ ကုသလစ ှန္တ လို့ ထင်နေတတ်ပါတယ် ။

ဒီဝိပဿနာကို ညှစ်ညှဲစေတတ်တဲ့ အရာတွေ ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့အခါမှာ ငါ့မှာ ရှေးက ဒီလို မဖြစ်ခဲ့ဖူးချေ ။ ဒီလို အခုမှ ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ စိတ်ဟာ မဂ်စိတ်ဖိုလ်စိတ် ဖြစ်နိုင်တယ် .. လို့ ထင်နေတတ်ပါတယ် ။ ဒီ လိုထင်မှတ်ခြင်းဟာ ဝိပဿနာ လမ်းလွဲခင်းသာ ဖြစ်ပါတယ် ။

အချုပ်အားဖြင့် ဆိုရသော်.....

အလင်းရောင် ထွက်ခြင်း ဩဘာသ မှစ၍ လျစ်လျူရှုခြင်း ဥပေက္ခာ တိုင်အောင် ၉ ပါးသည် အကုသိုလ် မဟုတ်ပါ ။ ဉာဏ်စဉ် ၁၀ ပါးမှာ ဒုတိယဉာဏ်စဉ် အဖြစ်အပျက်ကို ရှုတဲ့ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်အခန်းကို ရောက်ရင် ဖြစ်တတ်မြဲ ဖြစ်တတ်ပါတယ် ။ နှစ်သက်ခြင်း ပီတိစတာတွေက ဝိပဿနာစိတ်နဲ့ ယှဉ်တဲ့ စေတသိတ်တရားတွေပဲဖြစ်ပါတယ် ။ ဒါကြောင့် ၁ မှ ၉ အထိ ဝိပဿနာညှစ်ညှဲကြောင်း တရားများကို မုချညှစ်ညှဲကြောင်းလို့ မဆိုနိုင်သေးပါဘူး ။

မဖြစ်ဖူးမြဲ အလင်းရောင်ဖြစ်ခြင်း,မဖြစ်ဖူးမြဲ ဝမ်းမြောက်ခြင်း, နှစ်သက်ခြင်း စတာတွေဟာ ငါ့မှာ ဖြစ်နေတယ်လို့ ယူဆစွဲလမ်းတဲ့ ဒိဋ္ဌိ., အလွန်နှစ်သက်ဖွယ်ကောင်းတယ် လို့ မှတ်ထင်တတ်တဲ့ မာန, ငါ့ရဲ့ အလင်းရောင် စသဖြင့် စွဲလန်းတတ်တဲ့ တဏှာ, ဒီတရား သုံးမျိုးသာ ဝိပဿနာ ကို ညှစ်ညှဲစေတတ်တဲ့ တရားအစစ်ဖြစ်ပါတယ်။ ရှေ့ ၉ ပါးဟာ မုချညှစ်ညှဲကြောင်းမဟုတ်ပဲ နောက်ဆုံး နိကန္တိ ကသာ ညှစ်ညှဲကြောင်း မုချဖြစ်ပါတယ် ။

ဒီ ၁၀ ပါးတွင် နိပါတ် ၁. အလင်းရောင် ထွက်ခြင်းကို သာယာနှစ်သက်ပါက တဏှာ ဖြစ်ပါတယ်, အလင်းရောင် ထွက်ခြင်းဟာ အလွန်နှစ်သက်ဖွယ်ကောင်းတယ် လို့ ထင်မှတ်နေပါက မာန ဖြစ်ပါတယ်.,

အလင်းရောင် ဟာ ငါ့ရဲ့ အလင်းရောင် ပဲ ငါ့မှာ ဖြစ်နေတယ်လို့ စွဲလန်းနေပါက ဒိဋ္ဌိ ဖြစ်ပါတယ် ။

ဒီညစ်ညူးကြောင်းနဲ့ ဆိုင်တဲ့ တဏှာ,မာန, ဒိဋ္ဌိ သုံးမျိုးကို ညစ်ညူးကြောင်း ၁၀မျိုး နှင့် မြောက်ရင် ဝိပဿနာ ကို ညစ်ညူးစေတတ်တဲ့ တရားများ ၃၀ အထိဖြစ်ရပါတယ် ။...ပြီး၏.

နိဗ္ဗာန်သုပစ္စယောဟောတိ...

မေတ္တာ ဖြစ်. အရှင်ဒိဗ္ဗ.....

Taken from:

<https://www.facebook.com/1487434804805137/photos/a.1590474611167822/2692817987600140/>

ကွယ်ပျောက် သွားကြသည်”ဟု သိမြင် သဘောကျသောကြောင့်၊ ရုပ်နာမ် သင်္ခါရတို့သည် မှတ်သိမှု ဉာဏ်၌ အသစ် အသစ် ချည်းသာ ဖြစ်လျက် ထင်ပေါ်ကုန်၏။ ရေပြင်ပေါ်၌ မိုဗန်းပေါက်ကျ၍ဖြစ်ပေါ်သော ရေပွက်ကလေးများ၊ ရေပြင်၌ တုတ်ဖြင့် ရေးဆွဲအပ်သော အရေးအကြောင်း၊ တိမ်တိုက်မှ ထွက်ပေါ်သော လျှပ်စီးရောင်၊ ဒုတ်ဒုတ် ဒုတ်ဒုတ်နဲ့ မြည်သော အင်ဂျင် စက်သံ၊ ဤသို့စသော အရာဝတ္ထုတို့သည် ကာလအနည်းငယ်မျှသာတည်၍ လျင်စွာ ပျက်စီး ကွယ်ပျောက် သွားကြသကဲ့သို့၊ သင်္ခါရတရားတို့သည် အလွန် တိုတောင်းသော ခဏမျှသာ တည်၍ လျင်စွာ ကုန်ဆုံး ပျောက်ပျက် သွားကြသည် ဟူ၍လဲ မှတ်သိမှုဉာဏ်၌ ထင်ရှားကုန်၏။ ရွှေ ငွေ ကျောက် ပန်းပွင့်စသည် ထင်မှတ်ရအောင် မန္တန် ဆေးဝါးတို့ဖြင့် ဖန်ဆင်း လှည့်စား၍ ပြုအပ်သော မျက်လှည့်ဝတ္ထု၊ အဟုတ် တကယ်ပင် ထင်ရလောက်အောင် မြင်ရသော အိပ်မက်၊ ညဉ့်မှောင်ထဲ၌ ဝိုင်း၍ ပြုအပ်သော မီးစ စက်ဝိုင်း၊ ဟင်းလင်းပြင် အရပ်၌ ဂန္ဓဗ္ဗနတ် ကြတ်သူရဲတို့ ဖန်ဆင်း၍ ပြုအပ်သော မြို့ရွာ၊ ရေမြှုပ် ဆိုင်၊ ငှက်ပျောက်တုံး၊ ဤသို့ စသော အရာဝတ္ထုတို့သည် ယူငင်၍ အသုံးချလောက်တဲ့ အနှစ်အသားမှ ကင်းကြသကဲ့သို့၊ သင်္ခါရ တရားတို့သည် ခိုင်မာတဲ့ အနှစ် အသား၊ အသုံးကျလောက်တဲ့ အနှစ်အသားမှ ကင်းကြသည်-ဟူ၍လဲ မှတ်သိမှု ဉာဏ်၌ ထင်ရှားကုန်၏။ မှတ်သိမှုဉာဏ်၌ ဤမျှလောက် ထင်ရှား၍ သိမြင်သော သူသည် ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနာ မည်သော အစပဌမ ဖြစ်သော တရုဏဝိပဿနာဉာဏ်ကို ရ၏။ ရှုမှတ်မှု=ဝိပဿနာကို အားထုတ်စ ပြုခဲ့ပြီး ဖြစ်သောကြောင့်၎င်း၊ ဝိပဿနာ ရှုမှတ်သူ ဖြစ်သောကြောင့်၎င်း၊ **အာရဒ္ဓ ဝိပဿနပုဂ္ဂိုလ်လဲ မည်ပေ၏။** (အာရတီတိ အာရဒ္ဓေါ၊ ဝိပဿတီတိ ဝိပဿကော၊ အာရဒ္ဓေါ စ သော ဝိပဿကော စာတိ အာရဒ္ဓဝိပဿကော-ဟု ဝ စနတ္ထပြု)။

တ္တာဝတာ နေန “ဝယဓမ္မမေဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဥပ္ပန္နဉ္စ ဝယံ ဥပေတီ”တိ ဣမိနာ အာကာရေန သမပညာသ လက္ခဏာနိ ပဋိဝိဇ္ဈိတွာ ဌိတံ ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနာ နာမ ပဌမံ တရုဏဝိပဿနာဉာဏံ အဓိဂတံ ဟောတိ၊ ယဿာဓိဂမာ အာရဒ္ဓဝိပဿကောတိ သံခံ ဂစ္ဆတိ။

(ဝိသုဒ္ဓိမဂ် ၂ -၂၆၉)

တ္တာဝတာ၊ “ဇာတံ ရူပံ ပစ္စုပ္ပန်”-စသော ပါဠိနည်းနှင့် လျော်ညီစွာ သိမြင်သော ဤမျှလောက်ဖြင့်။ ဝယဓမ္မမေဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ပျက်တတ်သော တရား=ပျက်မည့် တရားသာလျှင် ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ ဥပ္ပန္နဉ္စဝယံ ဥပေတီတိ၊ ဖြစ်ပြီး တရားလဲ ပျက်ခြင်း ကွယ်ပျောက်ခြင်းသို့ ရောက်သွားသည် ဟူ၍။ ဣမိနာ အာကာရေန၊ မျက်မှောက် သိသော ဤ အခြင်းအရာအား ဖြင့်။ သမပညာသ လက္ခဏာနိ ပဋိဝိဇ္ဈိတွာ ဌိတံ၊ ငါးဆယ် တိတိသော လက္ခဏာတို့ကို သိလျက် တည်သော။ ။ (ဣမိနာ အာကာရေနာ တိ ဣမိနာယ ထာပုတ္တေန ပစ္စုပ္ပန်ကရုဏာကာရေန-လိုရင်းဋီကာဘွင့်။ ဖြစ်မှုပျက်မှုကို မျက်မှောက် သိခြင်းဖြင့် ပင် လက္ခဏာ ၅၀-ကို သိမှုပြီးစီးသည်ဟု ဆိုလို၏။) ။ ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနာ နာမ၊ ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနာ မည်သော။ ပဌမံ၊ ဝိပဿနာဉာဏ်အစစ်တို့တွင် အစဆုံးဖြစ်သော။ တရုဏဝိပဿနာဉာဏံ၊ နုသော ဝိပဿနာဉာဏ်ကို။ အနေန၊ ဤ ယောဂီသည်။ အဓိဂတံ၊ ရအပ်ပြီးသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်ပေ၏။ ယဿ အဓိဂမာ၊ ယင်းဉာဏ်ကို (၎င်းဉာဏ်ကို) ရခြင်းကြောင့်။ အာရဒ္ဓဝိပဿကော တိ သံခံ၊ **အာရဒ္ဓဝိပဿနပုဂ္ဂိုလ်** ဟု ခေါ်ဆိုအပ်ခြင်းသို့။ ဂစ္ဆတိ၊ ရောက်၏။

ကလာပသမ္မသနာဒိဝေသေန ပဝတ္တံ သမ္မသနံ န နိပ္ပရိယာယေန ဝိပဿနာသမညံ လဘတိ၊ ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနာ ဒိဝေသေန ပဝတ္တမေဝ လဘတိ။ (မဟာဋီကာ ၂ - ၄၂၆ ၇)

ကလာပသမ္မသနာ စသည်တို့ အလိုအားဖြင့် ဖြစ်သော သုံးသပ်မှု=ဉာဏ်သည် မုချအားဖြင့် ဝိပဿနာ အမည်ကို မရသေး၊ ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနာ စသည်တို့ အလိုအားဖြင့်ဖြစ်သော သုံးသပ်မှု=ဉာဏ်သည်သာလျှင် မုချအားဖြင့် ဝိပဿနာ အမည်ကို ရသည်။ (မြန်မာပြန်)

ဝိပဿနပုဂ္ဂိုလေသ=ဝိပဿနာညစ်ညူးကြောင်း

ဥဒယဗ္ဗယဉာဏံ ဖြစ်ပေါ်စ ကာလ၌ ယောဂီ ပုဂ္ဂိုလ်အား ၁၀-ပါးသော ဝိပဿနာ ညစ်ညူးကြောင်း တရားတို့သည် ဖြစ်ပေါ်ကုန်၏။ မည်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်အား ဖြစ်တတ်သည်၊ မဖြစ်တတ်သည်ကို အောက်ပါ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ဖြင့် သိအပ်၏။

ဝိပဿနပုဂ္ဂိုလေသာ ဟိ ပဋိဝေပေတ္တဿ အရိယသာဝကဿစေဝ ဝိပုဋိပန္နကဿ စ နိက္ခိတ္တကမ္မဋ္ဌာနဿ ကုသီတ ပုဂ္ဂလဿ နုပ္ပဇ္ဇန္တိ။ သမ္မာပဋိပန္နကဿ ပန ယုတ္တပ္ပယုတ္တဿ အာရဒ္ဓဝိပဿကဿ ကုလပုတ္တဿ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ ယေဝ။ (၂ - ၂၆၉)

ဝိပဿနပုဂ္ဂိုလေသာ၊ ဝိပဿနာ၏ ညစ်ညူးကြောင်း တရားတို့သည်။ ပဋိဝေပေတ္တဿ၊ မဂ် ဖိုလ်သို့ ရောက်ပြီး သော။ အရိယသာဝကဿ စေဝ၊ အရိယာ သာဝကအား၎င်း။ ဝိပုဋိပန္နကဿ စ၊ မှားယွင်းစွာ ကျင့်သူအား၎င်း။ နိက္ခိတ္တ ကမ္မဋ္ဌာနဿ စ၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ချထားလျက် ရပ်နားနေသူအား၎င်း။ ကုသီတပုဂ္ဂလဿ စ၊ ပျင်းပျင်းရိရိနှင့် ခပ်ပေါ့ပေါ့ အားထုတ်နေသော ပုဂ္ဂိုလ်အား၎င်း။ န ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ မဖြစ်ပေါ်ကုန်။ ပန၊ ဖြစ်ပေါ်တတ်သည်ကို ပြအံ့။ သမ္မာပဋိပန္နကဿ၊

နည်းလမ်းမှန်စွာ အားထုတ်လျက်။ ယုတ္တပ္ပ ယုတ္တဿ၊ မပြတ် မစဲအားထုတ်လျက်။ အာရဒ္ဓဝိပဿကဿ၊ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်သို့ ရောက်၍ အာရဒ္ဓဝိပဿက မည်သော။ ကုလပုတ္တဿ၊ အမျိုးသား အမျိုးသမီး ယောဂီအား။ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ ဧဝ၊ ဖြစ်ပေါ်ကုန်သည် သာတည်း။ (မဖြစ်ပေါ်ဘဲမနေကြ-ဟူလို။ ဗလဝ ဝိပဿကအားလဲ ဤဥပတ္တိလေသတို့မဖြစ်တတ်သောကြောင့်၊ အရိယ သာဝကဿ-ဟူသော စကားကို ဥက္ကဋ္ဌ နိဒ္ဒေသအားဖြင့် ဆိုသည်ဟု မဟာဋီကာ၌ မိန့်၏။ ထို့ကြောင့် နိဗ္ဗိဒါဉာဏ်စသည်နှင့် ပြည့်စုံသူအားလဲ ဥပတ္တိလေသအစစ်တို့ မဖြစ်တတ်ဟု မှတ်အပ်၏။)

ဩဘာသေ စေဝ ဉာဏေ စ၊ ပီတိယာစ ဝိကမ္မတိ။
ပဿဒ္ဓိယာ သုခေ စေဝ၊ ယေဟိ စိတ္တံ ပဝေဓတိ။
အဓိမောက္ခေ စ ပဂ္ဂဟေ၊ ဥပဋ္ဌာနေ စ ကမ္မတိ။
ဥပေက္ခာဝဇ္ဇနာယ စ၊ ဥပေက္ခာယ နိကန္တိယာ။ (ပဋိသံ ၂၉၂)

ဩဘာသေ စေဝ၊ ဖြစ်ပေါ်သော အလင်းရောင်ကြောင့်၎င်း။ ဉာဏေ စ၊ အလွန် ထက်မြက်လျင်မြန်သော အသိဉာဏ် ကြောင့်၎င်း။ ပီတိယာ စ၊ နှစ်သိမ့် အားရမှု=ပီတိကြောင့်၎င်း။ စိတ္တံ၊ မှတ်သိမှု=ဘာဝနာစိတ်သည်။ ဝိကမ္မတိ၊ လှုပ်ရှား ပျက်စီးတတ်၏။ ပဿဒ္ဓိယာ စ၊ ကိုယ် စိတ် ငြိမ်းအေးမှုကြောင့်၎င်း။ သုခေ စေဝ၊ စိတ်ချမ်းသာမှု ဝမ်းသာမှုကြောင့်၎င်း။ ယေဟိ၊ ယင်း အကြောင်း ၂-ပါးတို့ကြောင့်လဲ။ စိတ္တံ၊ မှတ်သိမှု=ဘာဝနာ စိတ်သည်။ ပဝေဓတိ၊ လှုပ်ရှား ပျက်စီးတတ်၏။ အဓိမောက္ခေ စ၊ အလွန် ကြည်လင်သော သဒ္ဓါကြောင့်၎င်း။ ပဂ္ဂဟေ စ၊ အထူး ကြောင့်ကြ မစိုက်ဘဲ ညီမျှစွာ အားထုတ်မှု= ဝီရိယကြောင့်၎င်း။ ဥပဋ္ဌာနေ စ၊ အာရုံ၌ ပြေးဝင်၍ ပြေးဝင်၍ သွားသကဲ့သို့ ထင်သော သတိကြောင့်၎င်း။ ဥပေက္ခာ ဝဇ္ဇနာယ၊ အာရုံကို မရှာကြံရဘဲ အညီအမျှ ဆင်ခြင်နိုင်သော အာဝဇ္ဇန်း ဥပေက္ခာနှင့် တကွဖြစ်သော။ ဥပေက္ခာယစ၊ ဝိပဿနပေက္ခာ ကြောင့်၎င်း။ (ဥပေက္ခာ ဟူသော ဥပတ္တိလေသ သရုပ် တမျိုးထည်း ရစေရန် ဥပေက္ခာဝဇ္ဇနာယ-ပုဒ်ကို ဝိသေသနပြု၍ အဓိပ္ပာယ်ထွက် အနက်ပြန်သည်။) နိကန္တိယာ စ၊ ဝိပဿနာ၌ သာယာ ငြိကပ်မှု=တဏှာကြောင့်၎င်း။ စိတ္တံ၊ မှတ်သိမှု=ဘာဝနာ စိတ်သည်။ ကမ္မတိ၊ လှုပ်ရှား ပျက်စီးတတ်၏။

(၁) ဩဘာသ....အလင်းရောင်သည် သမာဓိသက်သက်ကြောင့်လဲ ဖြစ်ပေါ်တတ်၏။ ဝိပဿနာ ဉာဏ်ကြောင့်လဲ ဖြစ်ပေါ်တတ် ၏။ ထိုတွင်၊ ဗုဒ္ဓါနုဿတိ စသော သမထဘာဝနာကို အားထုတ်ဆဲ ပုဂ္ဂိုလ်အား၎င်း၊ ဖြစ်ပျက်တိုင်းသော ရုပ်နာမ်တို့ကို အစဉ်အတိုင်းမှီအောင် လျင်မြန်စွာ မမှတ်သိနိုင် မပိုင်းခြားနိုင်သေးသော ဝိပဿနာယောဂီပုဂ္ဂိုလ်အား၎င်း၊ ဖြစ်ပေါ်လာသော အရောင် အလင်းအမျိုးမျိုးသည် သမာဓိ သက်သက်ကြောင့် ဖြစ်သော အရောင်များပေတည်း။ ဤစကားကို အနာထပိဏ် သူဌေးကြီး၏ ဝတ္ထုဖြင့် ယုံကြည်စွာ မှတ်သားအပ်၏။

အနာထပိဏ် သူဌေးကြီးသည် ရာဇဂြိုဟ် သူဌေးအိမ်၌ ရောက်နေခိုက်တွင် ဘုရားပွင့်တော်မူကြောင်းကို ကြားသိရ၍ ချက်ခြင်းပင် ဘုရားဖူးသွားရန် ကြံစည်လေ၏။ သို့သော် ညဉ့်အချိန် ဖြစ်နေ၍ သွားခွင့် မရသောကြောင့် “နံနက်လင်းမှဘဲ စောစောထ သွားရတော့မည်”ဟု ကြံကြီးလျှင်၊ ဘုရားဘုရား ဟု အာရုံပြုလျက် အိပ်စက်လေ၏။ အိပ်ပျော်ရာမှ သုံးကြိမ် တိုင်တိုင် နိုးလေရာ၊ နိုးတိုင်းပင် ဗုဒ္ဓါနုဿတိဘာဝနာ အဟုန်ကြောင့် အလင်းရောင် ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိလေ၏။ ထို့ကြောင့်၊ ထိန်ထိန်ကြီး လင်းသွားပြီဟု ထင်မှတ်၍ အိပ်ရာမှ ထပြီးစုံစမ်းလေရာ မလင်းသေးကြောင်းကို သိရ၍၊ ပဌမ ဒုတိယ အကြိမ် များမှာ ပြန်၍အိပ်ရ၏။ တတိယအကြိမ်၌ကား တကယ်ပင်နံနက်လင်းပြီဟု ထင်မှတ်သောကြောင့်၊ ဘုရားထံသို့ တယောက် ထည်းပင် ထသွားလေ၏။ မြို့ပြင်သုသာန်သို့ရောက်လျှင်၊ သူသေကောင်နှင့် တိုက်မိ၍၊ ကြောက်ရွံ့လျက် စိတ်ပျံ့လွင့်၏။ ထိုအခါ၌၊ ဗုဒ္ဓါနုဿတိက အားနည်းသွားသောကြောင့်၊ အလင်းရောင် ကွယ်ပျောက်သွားလေ၏။ မှောင်အတိ ကျလျက် ရှိလေ၏။ ထို့ကြောင့်၊ သူဌေးကြီးသည် အိမ်သို့ပြန်ရန် ကြံစည်မိလေ၏။ ထိုအခါ၌ သုသာန်စောင့် နတ်က....

သတံ ဟတ္ထိ သတံ အဿာ၊ သတံ အဿတရီရထာ။
သတံ ကညာ သဟဿာနိ၊ အာမုတ္တ မဏိ ကုဏ္ဍလာ။
ဧကဿ ပဒဝီတိဟာရဿ၊ ကလံ နန္ဒိန္ဒိ သောဠသိ။

သတံ ဟတ္ထိ သဟဿာနိ၊ ဆင်တသိန်းတို့သည်၎င်း။ သတံအဿာ သဟဿာနိ၊ မြင်း တသိန်း တို့သည်၎င်း။ သတံ အဿတရီရထာ သဟဿာနိ၊ အဿတိုရ်မြင်း (လားမြင်း) ရထား တသိန်း တို့သည်၎င်း။ အာမုတ္တ မဏိ ကုဏ္ဍလာ၊ ပတ္တမြား နားကပ်၊ စိန်နားကပ်စသော ဝတ်စား တန်းဆာ စုံလင်စွာ ဆင်ယင် အပ်ကုန်သော။ သတံ ကညာ သဟဿာနိ၊ သွီးကညာ တသိန်းတို့သည်၎င်း။ ဧကဿ ပဒ ဝီတိဟာရဿ၊ ဘုရားဖူးရန် သွားသော ခြေတလှမ်းတလှမ်း၏။ သောဠသိကလံ၊ တဆွဲခြောက်ပုံ တပုံကိုမျှ။ န အဂ္ဂန္တိ၊ မထိုက်တန်ပါကုန်။

သွားသာ သွားပါ သူဌေးကြီး၊ မပြန်ပါလင့်၊ သွားတာက ကောင်းပါသည်။ ပြန်တာက မကောင်းပါဟု ဤသို့ အားပေး၏။ ထိုအခါ၊ သူဌေးကြီးသည်၊ “ငါ တယောက်ထည်းဘဲလို့ ထင်နေတယ်၊ မဟုတ်ဘူး၊ ငါနှင့် အတူ အဖော်တွေလဲ ပါလာကြသားဘဲ”ဟု အောက်မေ့ပြီးလျှင်၊ ရဲရင့် အားတက်လာပြန်၍၊ ဘုရားဂုဏ်ကို အောက်မေ့မြဲပင် အောက်မေ့ပြန်လေ၏။ အားကောင်းသော ဗုဒ္ဓါနုဿတိအဟုန်ကြောင့်၊ အလင်းရောင်လဲ ပေါ်မြဲပင် ပေါ်လာပြန်၏။ ဤနည်းဖြင့် သုံးကြိမ်တိုင်တိုင် အလင်းရောင် ကွယ်ပျောက်၏။ နတ်၏ အားပေးစကားကြောင့် ရဲရင့် ဝေးတက်ကာ ဘုရားဂုဏ်ကို နှလုံးသွင်းနိုင်တဲ့အတွက်၊ သုံးကြိမ်တိုင်တိုင် အလင်းရောင် ပြန်၍ဖြစ်ပေါ်၏။ နောက်ဆုံး၌ ဘုရားထံသို့ ချောမောစွာ ရောက်သွားလေ၏။ ဤသို့ သံယုတ်ပါဠိ အဋ္ဌကထာစသည်တို့၌ လာ၏။ ဤဝတ္ထုဖြင့် သမာဓိ သက်သက်ကြောင့်လဲ အလင်းရောင် ဖြစ်ပေါ်တတ်သည်ကို ယုံကြည်စွာ မှတ်သားအပ်၏။

သို့ဖြစ်၍၊ ဝိပဿနာ ယောဂီအား နာမရူပ ပရိစ္ဆေဒဉာဏ် အတော်အတန် အားပြည့်သော ကာလမှ စ၍၊ အချို့မှာ တွေ့ရတတ်သော ပြိုးပြိုး ပြက်ပြက် ဝင်းလက်လက် အရောင်ကလေး များကို၎င်း၊ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ် အရာမှ စ၍၊ အချို့မှာ တွေ့ရတတ်သော အစိမ်း အနီ အပြာ အဝါ စသော ရောင်စုံအဆင်းများနှင့်၊ မီးပန်းကဲ့သို့ ဝင်းလက်သော အရောင်ကလေးများ ကို၎င်း၊ ဤသို့သောအရောင်များကို သမာဓိအရောင်ဟု ဆုံးဖြတ်အပ်၏။ အရောင်မျှသာ မဟုတ်သေး၊ ထိုထိုသမာဓိအားလျော်စွာ ဘုရားရဟန္တာသဏ္ဍာန်စသော အမျိုးမျိုးသော အဆင်း သဏ္ဍာန်တို့ကိုလဲ နာမရူပ ပရိစ္ဆေဒဉာဏ် အတော်အတန်ရင့်သည်မှ စ၍ တွေ့ရသည်မှာ သမာဓိ၏ အစွမ်းကြောင့်ပင် ဟု ဆုံးဖြတ်အပ်၏။ သမ္မသနဉာဏ်အရာ၌ ၎င်းတို့ကို များစွာ တွေ့ရတတ်၏။ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် နှစ်ဦးလဲ အနည်းငယ် တွေ့ရတတ်၏။ အထူးကား...နာမရူပ ပရိစ္ဆေဒ အရာ၌ ထိုသဏ္ဍာန်တို့၏ ပေါ်စ၊ ပျောက်ဆုံး၊ တို့ကို ရှင်းလင်းစွာ မသိနိုင်သေး၊ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟအရာ၌ ပေါ်စကို သိနိုင်သော်လဲ အဆုံး ပျောက်မှုကိုကား ရှင်းလင်းစွာ မသိနိုင်သေး၊ အသစ်အသစ် ပေါ်ရာသို့ လိုက်၍ လိုက်၍ မှတ်ရသဖြင့် သာလျှင် မူလအာရုံ ပျောက် ပျောက် သွားတတ်ပေသည်။ သမ္မသန အရာ၌ အစ၊ အလယ်၊ အဆုံး၊ သုံးပါးလုံး ထင်ရှား၏။ ပေါ်လာပြီးလျှင်၊ ထင်ရှားပီသစွာ တည်နေပြီးမှ၊ နေရာ ရွေ့၍၊ သေးငယ်၍၊ မှေးမှိန်၍၊ ပျောက်ပျောက် သွားတတ်ပေသည်။ ဥဒယဗ္ဗယ အရာ၌ကား တချက် တချက်မှတ်ဖြင့် တအာရုံ တအာရုံ ပျောက် ပျောက် သွား၏။ မမှတ်လိုက်ရဘဲ သိရှိမှုဖြင့် ချက်ခြင်း ပျောက်ပျောက်သွား သည်လဲရှိ၏။ နေရာ ရွေ့ခြင်းလဲ မရှိ၊ တဖြေးဖြေး သေးငယ် မှေးမှိန် နေရသည်လဲ မရှိ၊ ဖျတ်ကနဲ ပေါ်လာပြီးလျှင်၊ ထိုနေရာ မှာပင် ချက်ခြင်း ပျောက်ပျောက်သွားတတ်၏။ ပီသစွာ ထင်ပေါ်လျက် တည်တံ့နေသော အလယ်ပိုင်းဟူ၍ မတွေ့ရပြီ။ ဤသို့ ထူးခြားပေ၏။ ထို့ပြင်၊ နာမရူပ ပရိစ္ဆေဒ၊ ပစ္စယ ပရိဂ္ဂဟ၊ သမ္မသန၊ ဉာဏ်တို့၏ အရာ၌၊ ပီတိ ပဿဒ္ဓိ သုခ သဒ္ဓါတို့လဲ သမာဓိ သက်သက်ကြောင့် ထူးခြားစွာ ဖြစ်တတ်သေးသည် ဟု မှတ်သားပါကုန်။

အလွန်လျင်မြန်စွာ ဖြစ်ပျက်လျက် ထင်ပေါ်သော ရုပ်နာမ်တို့ကို ဖြစ်ပျက်တိုင်းမှီအောင်လိုက်၍ လှစ်လှစ် လှစ်လှစ် နှင့် အလွန်လျင်မြန်စွာပင် မှတ်သိနိုင်သောကာလ၌ ဖြစ်ပေါ်သော ဝင်းဝင်းပြောင်ပြောင် အလင်းရောင်သည်ကား ဝိပဿနာ ဉာဏ်ကြောင့်ဖြစ်သော ဩဘာသပေတည်း။ ထိုအလင်းရောင်သည် အချို့ယောဂီမှာ အနည်းငယ်မျှသာဖြစ်တတ်၏။ တခဏမျှ သာ တည်တတ်၏။ လက်နှိပ်ဓာတ်မီးနှင့် ထိုးထားသလိုလဲ တွေ့ရတတ်၏။ သပိတ်လုံးကြီးလိုလဲ ဝင်းဝင်းလုံးကြီးကို တွေ့ရတတ်၏။ လင်ပန်းကြီးလို ချာချာလည်နေသော ဝိုင်းဝိုင်း အလင်းရောင်ကြီးကိုလဲ တွေ့ရတတ်၏။ အချို့ယောဂီမှာ ကျောင်းခန်းတခုလုံးဖြစ်စေ၊ ထိုထက် ကျယ်ပြန့်စွာ ဖြစ်စေ၊ အကြီးအကျယ် လင်းလျက် ရှိတတ်၏။ ကြာမြင့်စွာလဲ တည်နေ တတ်၏။ မှတ်သော်လဲ မပျောက်နိုင်ဘဲ ရှိတတ်၏။ စဉ်းစား ဆင်ခြင် နေဆဲမှာလဲ၊ လင်းမြဲပင် လင်းလျက် ရှိတတ်၏။ ကားမီးနှင့် ထိုးထားသလို၊ လက်ဆွဲ ဓာတ်မီးကြီး ထွန်းထားသလို၊ လဝန်း နေဝန်းကြီး လင်း နေသလို၊ စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုး ပင် တွေ့ရတတ်၏။ ထိုအလင်းရောင်သည် ကိုယ်ထဲက ထွက်လာသည် ဟူ၍၎င်း၊ ရှေးနား ဘေးနားတွင် ပေါ်လာသည် ဟူ၍ ၎င်း၊ အထက်က၊ အောက်က ပေါ်လာသည် ဟူ၍၎င်း၊ အမျိုးမျိုးပင် ထင်ရတတ်၏။ အလင်းရောင် ပျံ့နှံ့ရာ အရပ်အတွင်း၌ ရှိသော အရာ ဝတ္ထုများကိုလဲ၊ ညဉ့်အခါပင် ဖြစ်သော်လဲ နေ့အခါမှာလိုပင် ထင်ရှားတွေ့မြင်ရ၏။ နေ့အခါမှာပင် ဖြစ်သော်လဲ ဤအလင်းရောင်ကို ထူးခြား ထင်ရှားစွာ သိရ၏။ ပကတိမျက်စိဖြင့် မမြင်နိုင်အောင် ကွယ်ခြား ဝေးကွာလျက် ရှိသော်လဲ၊ ဟင်းလင်းအပြင် မျက်မှောက်မှာလိုပင် မြင်ရတတ်၏။

ဤအရာ၌ ပကတိမျက်စိဖြင့် မြင်သလော? သို့မဟုတ်...မနောဝိညာဏ်ဟု ခေါ်သော စိတ်ကူးမျှဖြင့် မြင်သလော? - ဟူမူ...ဒိဗ္ဗစက္ခု အဘိညာဖြင့် မြင်ခြင်းကဲ့သို့၊ စိတ်ကူး မနောဝိညာဏ်ဖြင့် မြင်သည်ဟု ယူသင့်သကဲ့သို့ ရှိကြောင်းကို မဟာဋီကာ၌ မိန့်ဆို၏။ ပကတိမျက်စိဖြင့် မြင်ကောင်းရာ အရပ်၌ကား၊ ပကတိမျက်စိဖြင့်လဲ မြင်နိုင်ရာသည်ဟု ထင်မိပေ၏။ ကိုယ်တိုင်အားထုတ်၍အလင်းရောင် ဖြစ်ပေါ်လာသော အခါ၌ စူးစမ်း ဆင်ခြင်၍ ကိုယ်တိုင်ပင် ဆုံးဖြတ်ကြပါလေ။

ဤအလင်းရောင် ဖြစ်ပေါ်သောအခါ၌၊ ယောဂီသည် “မဂ် ဖိုလ် နိဗ္ဗာန် တရားထူးကို ရသောကြောင့် အလင်းရောင် ဖြစ်ပေါ်သည်”ဟူ၍လဲ ထင်မှတ်တတ်၏။ ထိုအလင်းရောင်ကိုပင် နိဗ္ဗာန် တရားထူး ဟူ၍လဲ ထင်မှတ်တတ်၏။ တရားထူးဟု မထင်သော်လဲ၊ ထိုအလင်းရောင်ကို သာယာ နှစ်သက် သဘောကျလျက်သာ နေမိတတ်၏။ ဤသို့ ထင်မှတ်သာယာ နေသူမှာ ရှုမှတ်မှုပျက်၏။ ရှုမှတ်ပါသော်လဲ မှတ်အပ်သော အာရုံ သင်္ခါရတို့သည် ရှေးကလို သန့်ရှင်းစွာ မထင်ရှားကုန်ပြီ။ ထို့ကြောင့်၊ အလင်းရောင်ကိုပင် ဝိပဿနာ၏ ညစ်ညူးကြောင်း တရားတခုဟု ဆိုပေသည်။ မုချအားဖြင့်မူကား အလင်းရောင်နှင့် စပ်၍

ဖြစ်သော သာယာမှု=တဏှာ၊ နှိုင်းပြိုင် ထောင်လွှားမှု=မာန၊ ထင်မှားမှု=ဒိဋ္ဌိ၊ ဟူသော ဤကိလေသာ တရားဆိုးများ သာလျှင် ဝိပဿနာ၏ ညစ်ညူးကြောင်း ဘေးရန် အစစ်ပေတည်း။

(၂) ဉာဏ...ဒွါရ ၆-ပါး၌ အလွန်မြန်စွာဖြစ်ပျက်လျက် ထင်ပေါ်သော ရုပ်နာမ်တို့ကို အစဉ်အတိုင်း မှီအောင်လိုက်၍ လှစ် လှစ် လှစ်နှင့် မှတ်လျက် မှတ်လျက် ရှင်းလင်း ပြတ်သား ထင်ရှားစွာ သိမှုသည် ဉာဏ် မည်၏။ ထက်စွာသော ဓားဖြင့် ဖူးသီး ခရမ်းသီးများကို လှီးဖြတ်ရာ၌ တိကနဲ တိကနဲ သန့်ရှင်းစွာပြတ်ပြတ် သွားသကဲ့သို့၊ ပေါ်လာသမျှ ရုပ်နာမ်ကို မှတ် တိုင်း မှတ်တိုင်း ဤဉာဏ်ကြောင့် တိကနဲ တိကနဲ ရှင်းလင်း ပြတ်သားစွာ ပိုင်းခြားလျက် သိ သိ သွား၏။ ထို့အပြင်၊ မှတ် ယင်း မှတ်ယင်း ရုပ်နာမ် အဖြစ်အပျက် အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ သဘောများကို ဆင်ခြင်လျက်လဲ ရှင်းလင်းစွာပင် သိ သိသွား၏။ ဤသို့ သိရာမှာလဲ၊ ဆင်ခြင်မိသည် ဟူ၍ပင် မထင်နိုင်ပေ။ မှတ်ယင်း မှတ်ယင်းပင် အလိုလို သိ သိ သွားသည်ဟူ၍သာ ထင်ရ၏။ ဤအသိဉာဏ်ကိုလဲ တရားထူး ဟူ၍၎င်း၊ တရားထူးကို ရတဲ့အတွက် ဤသို့ လျင်မြန် ထက်မြက် ရှင်းလင်းစွာ သိနိုင်သည် ဟူ၍၎င်း၊ ထင်မှတ်သာယာတတ်၏။ ဤသို့ ထင်မှတ် သာယာလျှင် အမှတ် ပျက်၏။ ထို့ကြောင့်၊ ဤအသိဉာဏ် ကိုလဲ ဝိပဿနပတ္တိလေသဟု ဆိုပေသည်။ မုချအားဖြင့်မူကား ထိုအသိဉာဏ်နှင့် စပ်၍ ဖြစ်သော တဏှာ မာန ဒိဋ္ဌိတို့သာ လျှင် ဥပတ္တိလေသ အစစ်ပေတည်း။ ပီတိမှ စ၍ဥပေက္ခာတိုင်အောင် ကြွင်းသော ဥပတ္တိလေသ (၇)ပါးတို့၌လဲ ဥပတ္တိလေသ မည်ခြင်း၏ အကြောင်းကို နည်းတူပင် သိပါလေ။

(၃) ပီတိ....ခုဒ္ဒိကာပီတိ၊ ခဏိကာပီတိ၊ ဩက္ခန္ဓိကာပီတိ၊ ဥဗ္ဗေဂါပီတိ၊ ဖရဏာပီတိ၊ ဟူသော ဤပီတိ ငါးမျိုးသည်လည်း မှတ် ချက်များ၌ ပါဝင်လျက်ဖြစ်ကုန်၏။ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ဖြစ်သည်မှစ၍ အစဉ်အတိုင်း တိုးတက်ပြီးလျှင်၊ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ထက် သန်သော အခါ၌ ဖရဏာပီတိသာ ဖြစ်တတ်ကြောင်းကို မဟာဋီကာ၌ မိန့်ဆို၏။ ဤ ပီတိ ငါးမျိုးတို့တွင်၊ ကိုယ်ထဲ၌ ဖျဉ်းကနဲ ကြက်သီးထခြင်း၊ အသား အရေ ဆိုးဆိုး ဆတ်ဆတ် လှုပ်ခြင်း၊ မျက်ရည်ယိုထွက်ခြင်း၊ ရင်ထဲ နှလုံးထဲ၌ ဖိုကနဲ လှိုက်ကနဲ တက်ကြွခြင်း ကိုယ်ထဲ၌ စိမ့်ကနဲ ညှိမ့်ကနဲ ကောင်းသွားခြင်း၊ တို့ကို ဖြစ်စေလျက်၊ တကြိမ်မျှနှင့် ပျောက်ငြိမ်း သွားသော နှစ်သိမ့် အားရမှုသည် ခုဒ္ဒိကာ ပီတိ မည်၏။ သေးငယ်သော နှစ်သိမ့်အားရမှုဟု ဆိုလို၏။ ဖျဉ်းဖျဉ်း ဖျဉ်းဖျဉ်းနှင့် ကြက်သီးထခြင်း စသည်တို့ကို ဆင့်ကာ ဆင့်ကာ အကြိမ်များစွာ ဖြစ်စေလျက်၊ လျှပ်ပျက်သလိုပင်ခဏ ခဏ အထပ်ထပ် ဖြစ်ပေါ်သော နှစ်သိမ့် အားရမှုသည် ခဏိကာ ပီတိ မည်၏။

ယာ ပနေသာ ဓမ္မံ ကထေန္တဿ ဝါ သုဏန္တဿဝါ ဝါစေန္တဿ ဝါ အန္တော ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ ပီတိ ဥဒဂ္ဂဘာဝံ ဇနေတိ။ အဿုနိပဝတ္တေတိ၊ လောမဟံသံ ဇနေတိ၊ သာယံ သံသာရ ဝဇ္ဇဿ အန္တကတွာ အရဟတ္တ ပရိယောသာနာ ဟောတိ၊ တသ္မာ သဗ္ဗရတီနံ ဧဝရူပါဓမ္မရတိ ယေဝ သေဋ္ဌာ။ (ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ ၂-၃၅၃)

ဘန္တေ နာဂသေန ယော စ မာတရိ မတာယ ရောဒတိ၊ ယော စ ဓမ္မပေမေန ရောဒတိ၊ ဥဘိန္နံ တေသံ ရောဒန္တာနံ ကဿ အဿု ဘောသန္တံ၊ ကဿ အဿု န ဘောသန္တံ။ ဧကဿ ခေါ မဟာရာဇေဿု ရာဂဒေါသဟိ သမလံ ဥဏှံ၊ ဧကဿ (ဓမ္မပေမဖြင့် ငိုသောသူ တယောက်၏မျက်ရည်သည်) ပီတိသောမနဿေန (ပီတိသောမနဿဖြင့်) ဝိမလံ သီတလံ (အညစ် အကြေးကင်း၏၊ အေးချမ်း၏) ယံ ခေါ မဟာရာဇ သီတလံ၊ တံ ဘောသန္တံ (ထို အေးသော မျက်ရည်သည် ရောဂါကိလေသာ ကင်းကြောင်းဆေး ဖြစ်ပေ၏)၊ ယံ ဥဏှံ၊ တံ န ဘောသန္တံ။ (မိလိန္ဒပဉ္စာ ၈၁)

ဤပါဠိအဋ္ဌကထာတို့ကိုထောက်၍၊ ပီတိကြောင့် မျက်ရည်ယိုခြင်း၊ ငိုခြင်းများလဲ ဖြစ်တတ်သည်ကို မှတ်သားအပ်၏။

တကိုယ်လုံးကို လွှမ်းခြုံ သွားတော့မည့် အနေအားဖြင့် ကိုယ်ထဲ၌ ဖျဉ်းဖျဉ်း ဖျဉ်းဖျဉ်း၊ စိမ့်စိမ့် စိမ့်စိမ့်၊ ငြိမ်ငြိမ် ငြိမ်ငြိမ်နှင့် လှိုက်လှိုက်လှဲလှဲ ပြည့်တက် ပျံ့နှံ့ လာပြီးလျှင် ပျောက်ပြယ် သွားသော နှစ်သိမ့်အားရမှုသည် ဩက္ခန္ဓိကာပီတိ မည်၏။ ကမ်းကို ဖုံးလွှမ်းတော့မည့်အနေဖြင့် အတင်း ပြေးလာသော ပင်လယ် လှိုင်းလုံးကြီးများသည် ကမ်းစသို့ ရောက်လျှင် ပျောက်ပြယ်သွားသလိုပင်၊ ကိုယ်ထဲ၌ လှိုက်လှဲပြင်းထန်စွာ သက်ဝင်လာပြီးလျှင် ပျက်ပြယ်သွားသော အားရနှစ်သိမ့်မှုဟုဆို လို၏။ မိမိ ကိုယ်ကိုယ်ပင် ဘယ်လိုနေသည်ဟု မသိနိုင်လောက်အောင် ဖျဉ်းဖျဉ်း ဖျဉ်းဖျဉ်း၊ စိမ့်စိမ့် စိမ့်စိမ့်နှင့်အားကောင်းစွာ ဖြစ်ပေါ်လာပြီးလျှင် တကိုယ်လုံးကို ဖြစ်စေ၊ ကိုယ်အင်္ဂါ တစိတ်တပိုင်းကို ဖြစ်စေ၊ တက်ကြွလှုပ်ရှား လွင့်စင် သွားစေနိုင်သော နှစ်သိမ့်အားရမှုသည် ဥဗ္ဗေဂါပီတိ မည်၏။ သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ စေတီတော်ကို အာရုံပြုလျက် ကြည်ညိုနေသော မထေရ်တပါး သည်၎င်း၊ အမျိုးသမီး တဦးသည်၎င်း၊ အာရုံပြုမိသော ထိုစေတီယင်ပြင်သို့၊ ကောင်းကင်ခရီးဖြင့် လွင့်စင်၍၊ ဤ ဥဗ္ဗေဂါပီတိ ကြောင့် တဏှာချင်း ရောက်သွားဘူးကြောင်းများကို အဋ္ဌကထာတို့၌ ထုတ်ပြ၏။ ယခုကာလ၌လဲ၊ ဤသတိပဋ္ဌာန် ရှုမှတ် နည်း အရရှုမှတ်သော သူတို့တွင် အချို့မှာ ကိုယ်အင်္ဂါ တစိတ်တပိုင်း မြောက် တက်သွားသည်ကို တွေ့ကြရ၏။ အချို့မှာ ကိုယ် တစိတ်တပိုင်း ကြွ တက်နေသည်ကို တွေ့ကြရ၏။ လက် ခြေ ခေါင်းများ ဆတ်ကနဲ ဖျပ်ကနဲ အလိုလို လှုပ်ရှားသွား သည်ကိုလဲ တွေ့ကြရ၏။ တဦးမှာမူကား ထိုင်ခြင်း ဣရိယာပုထံ မပျက်ပါဘဲ တတောင်ခန့် မြင့်အောင် အကြိမ်များစွာ ခုန်လျက် ခုန်လျက် ဖြစ်နေဘူး၏။ ဥဗ္ဗေဂါပီတိ၏ အစွမ်းပင် ဟု ယုံကြည်အပ်၏။ တကိုယ်လုံး၌ စိမ့်လျက် အေးလျက် အလွန်ခံသာ၊ အလွန်ကောင်းသော အတွေ့အထိ ပီတိဇ ရုပ်တို့ကို ပျံ့နှံ့စေလျက်၊ အလွန် အားကြီးစွာ ဖြစ်ပေါ်သော နှစ်သိမ့်

အားရမှုသည် **ဖရဏာပီတိ** မည်၏။ ဤပီတိဖြစ်ခိုက်၌ လေအပြည့်သွင်းထားသော ဘောလုံးကဲ့သို့၊ ကိုယ်ထဲ၌ အတွေ့ကောင်းများဖြင့် အပြန့် အနှံ့ ပြည့်ကြပ်နေသည်ဟု ထင်ရ၏။ ထိုအခိုက်၌ တစ်စုံတစ်ခုသော ကိုယ် နှုတ် အမှုအရာကိုမျှ မပြုနိုင်ဘဲ ငြိမ်သက်လျက်သာ ရှိတတ်၏။ မျက်တောင်မျှ မခတ်ချင်လောက်အောင်၊ မျက်စိမျှ မဖွင့်ချင်လောက်အောင် ငြိမ်သက် သိမ်မွေ့စွာ ပီတိ အရသာကိုသာ ခံစားနေမိတတ်၏။

ဤ ပီတိငါးမျိုးတို့အလွန် ထက်သန် အားကောင်းစွာ ဖြစ်သောသူမှာ လစ်ကနဲ တခဏမျှ မေ့သလိုဖြစ်ဖြစ် သွားတတ်၏။ ဘုရားပွင့်တော်မူကြောင်းကို ကြားရသော သုမေဓာရှင်ရသေ့၊ အနာထပိဏ်သူဌေးကြီး၊ မဟာကပ္ပိနမင်းကြီးတို့၏ ပီတိမျိုးပင် ဟု ယုံကြည် ဆုံးဖြတ်အပ်၏။ ဤအရာ၌သာ ဤသို့ ဖြစ်တတ်သည် မဟုတ်သေး၊ ဘင်္ဂဉာဏ် စသော အထက်ဉာဏ်တို့၏ အရာ၌လဲ၊ မှတ်၍ ကောင်းနေဆဲမှာပင် လစ်ကနဲ မိုက်ကနဲ တမှတ် နှစ်မှတ်စာခန့်မျှ ဖြစ်ဖြစ်သွားတတ်သေး၏။ ထို့နောင်လဲ အမှတ်မှာ ကောင်းမြဲ ဖြစ်စေ၊ အထူး ဖြစ်စေ၊ ကောင်းသွားတတ်၏။ ထိုထို ဉာဏ်အားပြည့်၍ ထက်သန်စွာ ပီတိဖြစ်သည်ဟု ယူဆအပ်၏။ ထို့ပြင်၊ ပဿဒ္ဓိအားကြီးသော သူမှာ သက်သက်သာသာနှင့်မှတ်၍ ကောင်းနေရာမှ ဘာမျှမမှတ်ရ၊ နှလုံးမသွင်း မကြံစည်ရဘဲ ငေးနေသလိုလို အတန်ကြာအောင် လစ်လစ်နေတတ်၏။ သတိရ၍ မှတ်ပြန်လျှင်၊ ကောင်းမြဲပင် ကောင်းသွားပြန်၏။ အချို့ပုဂ္ဂိုလ်မှာ ကြောင့်ကြမစိုက်ရတော့ဘဲ သက်သက်သာသာနှင့် မှတ်ကောင်းနေရာမှ ဖျပ်ကနဲလစ်သလိုလို ဖြစ်ဖြစ် သွားတတ်၏။ ပြီးလျှင်၊ အမှတ်မှာ ကောင်းမြဲပင် ဆက်၍ ကောင်းသွား၏။ တကြမဇ္ဈတ္တတာ ဥပေက္ခာ၏ အစွမ်းကြောင့်ဟု ယူဆအပ်၏။ အချို့ပုဂ္ဂိုလ်မှာ သက်သက်သာသာနှင့် မှတ် ကောင်းနေရာတွင် အာရုံနှင့် မှတ်သိမှုသည် တဖြေးဖြေး မှေးမှေး သွားပြီးလျှင် မိုက်ကနဲ လစ်၍ သွားတတ်၏။ တခါတရံမှာ အတော်ကြာအောင်လဲ အိပ်ပျော် သွားတတ်၏။ သတိရ၍ ကောက်ပြီးမှတ်ပြန်လျှင်၊ ကောင်းမြဲပင် ကောင်းသွား၏။ ထိုင်းမှိုင်းခြင်း တွေဝေခြင်းကားမရှိ။ ဤသို့ ဖြစ်ခြင်းမှာ အာရုံများစွာကို ကြောင့်ကြစိုက်၍ မှတ်ခြင်း၊ စူးစူးစိုက်စိုက် မှတ်ခြင်းတည်းဟူသော ဝီရိယက အားနည်းလျက်၊ သမာဓိလွန်သွားခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်သော ထိနမိဒ္ဓ ဟူ၍ ဆုံးဖြတ်အပ်၏။ ဤအရာ၌ မှတ်ချက် များများထား၍ ဖြစ်စေ၊ အထူးစူးစိုက်၍ ဖြစ်စေ၊ မှတ်လျှင်၊ ပဿဒ္ဓိ၊ ဥပေက္ခာ၊ ထိနမိဒ္ဓတို့ကြောင့် ဖြစ်သော ဤလစ်ခြင်းများကို လွန်မြောက်နိုင်၏။

(၄) **ပဿဒ္ဓိ**....ကြောင့်ကြစိုက်လျက် ပျံ့လွင့်ခြင်း၊ ပူပန်ခြင်းတို့မှကင်းသည် ဖြစ်၍၊ ကိုယ်ထဲ စိတ်ထဲ၌ ငြိမ်းအေးခြင်း သဘောသည် **ပဿဒ္ဓိ** မည်၏။ ဤပဿဒ္ဓိသည်လည်း ပူအိုက်ရာမှ အအေးထဲသို့ ရုပ်တရက် ရောက်သွားသကဲ့သို့၎င်း၊ မောပန်းနေရာမှ ရုတ်တရက် အမောအပန်း ပြေသွားသကဲ့သို့၎င်း၊ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်၏။ ဤပဿဒ္ဓိကြောင့်၊ အထူးဖြစ်တတ်ပုံကို ရှေးနားတွင်ပြခဲ့ပြီ။ ပဿဒ္ဓိ ဖြစ်လျှင်၊ သူ၏ တွဲဘက်များဖြစ်သော **လဟုတာ၊ မုဒုတာ ကမ္မညတာ၊ ပါဂုညတာ၊ ဥဇကတာ တို့လဲ** ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်ကုန်သည်သာတည်း။ ထို့ကြောင့်၊ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏ ကိုယ် စိတ် နှစ်ပါးလုံးပင် ထိုသို့သော ကာလ၌ လေးလံခြင်း မရှိ၊ အလွန်ပင် ပေါ့ပါး၏။ မှတ်သိမှုကလေးများသည် အလွန် ပေါ့ပါး လျင်မြန်စွာ ဖြစ်၏။ စိတ်ကူးမိလျှင်လဲ အလွန် သွက်လက် လျင်မြန်၏။ သွားရာမှာ ခြေများက မရှိသလိုပင် ပေါ့ပါးနေတတ်၏။ ထိုင်ရာ အိပ်ရာ ကွေးရာ စသည်တို့မှာလဲ ကိုယ် လက် ခြေများက မရှိသလိုပင် ပေါ့ပါး နေတတ်၏။ သွားလိုက်ရလျှင်၊ ဝေးသော ခရီးကိုသော်လဲ ခဏကလေးနှင့် ရောက်သွားမည်ဟု ထင်တတ်၏။ လျင်မြန်စွာ ပြေးသွားလိုသော စိတ်လဲ ဖြစ်တတ်၏။ စိတ်အလိုအတိုင်း မပြုမိစေရန် သတိပြုပါ။ ကိုယ်ရော စိတ်ပါ ကြမ်းတမ်း ခက်ထန်ခြင်း မရှိမူ၍၊ အလွန်နူးညံ့ ပြောပျောင်း၏။ ရှိသေ ကိုင်းညွတ်ရန် ဝန်မလေး၊ လိုရာ လိုရာ၌ စိတ်ကို ထားနိုင်၏။ ရှုမှတ်လိုရာကို တဲ့တဲ့မတ်မတ် နှလုံးသွင်း ရှုမှတ်နိုင်၏။ ကြမ်းတမ်းသော အာရုံများ၊ လူများနှင့် မတွေ့လိုဘဲ၊ အေးအေးသာသာနှင့် ရှုမှတ်၍သာ နေလိုတတ်၏။ နှလုံးသွင်း ရှုမှတ်ရန် ကိုယ်ရော စိတ်ပါအထူးပင်ခန့်ကျန်းလျောက်ပတ်၏။ တနာရီ နှစ်နာရီ ကြာအောင် တထိုင်ထည်းဖြင့် ရှုမှတ်နေသော်လဲ၊ ကိုယ်ထဲ၌ ညောင်းခြင်း ပူခြင်း နာကျင်ခြင်း မောပန်းခြင်း မရှိမူ၍၊ ပကတိအတိုင်းပင် နေသာလျက် ရှိတတ်၏။ အမှတ်ပျက်ခြင်း၊ စိတ်ပျံ့လွင့်ခြင်း မရှိမူ၍၊ အမှတ်မှာလဲ ကောင်းမြဲပင် ကြာမြင့်စွာ ကောင်းနေတတ်၏။ ကိုယ် စိတ် နှစ်ပါးလုံး အလွန် သန်စွမ်း၏။ ကိုယ်မှာ အားအင် မပျက်မူ၍၊ မှတ်စိတ်မှာလဲ “ကျေပြန်နေသော ဩကာသ ဘုရားရှိခိုး၊ နမောတဿ စသော စာပိုဒ်များကို ရွတ်ဆိုရာ၌ အထစ် အရစ် အမှား အယွင်း မရှိဘဲ ချောမောသကဲ့သို့” မှတ်သင့်သော အာရုံများပေါ်၌ အစဉ်အတိုင်း ကျရောက်လျက် အချိုးကျ၏။ တွန့်ခြင်း ရပ်ခြင်း ပျက်ခြင်း မရှိမူ၍၊ မှတ်မှုသည် တချိုးထည်း အရိန် ကောင်းနေ၏။ မကောင်းမှုတို့၌ စိတ်ဝင်စားခြင်း၊ မိမိ အပြစ်ကို ဖုံးကွယ်လိုခြင်း၊ မရှိသော ဂုဏ်ကို ဖော်ပြ ဟန်ဆောင်လိုခြင်း၊ တည်းဟူသော ကောက်ကျစ်လိုခြင်းများမှ လုံးဝကင်း၏။ စိတ်နှလုံးမှာ အလွန်ဖြောင့်စင်းနေ၏။ ထိုအနေအတိုင်း တသက်ပတ်လုံး စင်ကြယ်စွာ နေထိုင်သွားလိုတတ်၏။ ဤ ပဿဒ္ဓိ စသော တရား ၆-မျိုးတို့၏၊ ထက်သန်စွာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ထိုင် နေရာမှာ ဖြစ်စေ၊ ရပ်နေရာ သွားနေရာ အိပ်နေရာမှာ ဖြစ်စေ၊ ကွေးရာ ဆန့်ရာမှာ ဖြစ်စေ၊ ရှုမှတ်ရာမှာ ဖြစ်စေ၊ မကောင်းသည်ကို မတွေ့ရဘဲ၊ အမြဲတမ်း ကောင်းနေသည်ဟူ၍သာ ထင်ရတတ်၏။ ကိုယ်ရော စိတ်ပါ ငြိမ်းချမ်း သက်သာ၍၊ အလွန် နေထိုင်ကောင်းသည်၊ အလွန် ချမ်းသာသည် ဟူ၍ ထင်ရတတ်၏။

(တတ္ထ ကာယဂ္ဂဟဏေန ရူပကာယဿာပိ ဂဟဏံဝေဒိတဗ္ဗံ၊ နဝေဒနာဒိက္ခန္ဓတ္ထ ယသေဝ ကာယပဿဒ္ဓိအာဒယောဟိ ရူပကာယဿာပိ ဒရထာဒိ-နိမ္မဒ္ဓိကာတိ-ဤမဟာဋီကာနှင့်အညီ၊ ရုပ်ကိုယ်၏ ငြိမ်းအေးခြင်း စသည်ကိုလဲ၊ ပဿဒ္ဓိ စသည်တို့၏ အစွမ်းကြောင့် ဖြစ်သည်ဟု မှတ်သားအပ်ပေ၏။)

(၅) သုခ...ရှုမှတ်သောစိတ်နှင့် ယှဉ်တွဲလျက် ရွှင်လန်းချမ်းသာမှုသည်လည်း အလွန်ထက်သန်စွာ ဖြစ်ပေါ်၏။ ဤ စိတ်ချမ်းသာမှုကြောင့်၊ ကိုယ်ချမ်းသာမှုလဲ များစွာ ဖြစ်တတ်၏။ ထို့ကြောင့်၊ အတော်အတန် ရောဂါများသည် ထိုအခိုက်၌ ပျောက်ကင်းလျက် ရှိတတ်၏။ ထို့ပြင် စဉ်းစား ဆင်ခြင်လျက် ဝမ်းသာမှုလဲ အလွန်အကဲ ဖြစ်တတ်၏။ ထို့ကြောင့်၊ မိမိ၏ ဖြစ်ပုံကို သဘောတူပုဂ္ဂိုလ်များအား မပြောဘဲပင် မနေနိုင်တော့ပြီ။ ဤ သုခ၊ ပီတိ၊ ပဿဒ္ဓိစသည်နှင့် ပြည့်စုံသော ယောဂီသည် ထိုအခိုက် ကာလ၌ သာမန် လူ နတ်တို့၏ ပျော်မွေ့ခြင်းထက် လွန်ကဲ ထူးမြတ်သော ပျော်မွေ့မှုကို ခံစားရလေ၏။ ဤသို့သော ပျော်မွေ့မှုကို ရည်၍ အောက်ပါဂါထာတို့ကို ဟောတော်မူသည်ဟု အဋ္ဌကထာတို့၌ မိန့်ဆို၏။

သုညဂါရုံ ပဝိဋ္ဌဿ၊ သန္တစိတ္တဿ ဘိက္ခုနော။
အ.မာနသီ ရတိ ဟောတိ၊ သမ္မာဓမ္မံ ဝိပဿတော။
ယတော ယတော သမ္မသတိ၊ ခန္ဓာနံ ဥဒယဗ္ဗယံ။
လဘတေ ပီတိပါမုဇ္ဇံ၊ အမတံ တံ ဝိဇာနတံ။

(ဓမ္မပဒ ပါဠိတော် ၆၇)

သုညဂါရုံ၊ ဆိတ်ငြိမ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းကျောင်းသို့။ ပဝိဋ္ဌဿ၊ ဝင်လျက်။ သန္တစိတ္တဿ၊ ပဿဒ္ဓိ၏အစွမ်းကြောင့် ငြိမ်းအေးသော စိတ်ရှိသည် ဖြစ်၍။ ဓမ္မံ၊ ရုပ် နာမ် တရားကို။ သမ္မာ ဝိပဿတော၊ မှန်ကန်စွာ တွေ့မြင်သော။ ဘိက္ခုနော၊ ရဟန်းအား။ ဝါ၊ သံသရာ ဘေးကို ရှုသော ယောဂီအား။ အ.မာနသီ၊ သာမန် လူ နတ်တို့၏ပျော်မွေ့ခြင်းကို လွန်သော။ ဝါ၊ သာမန် လူ နတ်တို့ မတွေ့နိုင် မရောက်နိုင်သော။ ရတိ၊ ပဿဒ္ဓိစသည်တို့က ထောက်ပံ့အပ်သော ဝိပဿနာ၊ ပီတိ၊ သုခ တည်းဟူသော ပျော်မွေ့ခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။

ယတော ယတော၊ အကြင် အကြင် ရုပ်အဖို့ နာမ်အဖို့မှ။ ခန္ဓာနံ ဥဒယဗ္ဗယံ၊ ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ အဖြစ် အပျက်ကို။ သမ္မသတိ၊ သုံးသပ်၏။ တတော တတော၊ ထိုထို သုံးသပ် တိုင်းသော ရုပ်အဖို့ နာမ်အဖို့မှ။ ပီတိ.ပါမုဇ္ဇံ၊ များစွာ နှစ်သိမ့်အားရမှု ဟူသော ပီတိနှင့်၊ အနည်းငယ် နှစ်သိမ့် အားရမှု ဟူသော ပါမုဇ္ဇံကို။ လဘတေ၊ ရလေ၏။ (အစွဲတပွသရံ ပုဗ္ဗ-ဟူသော သဒ္ဓါနည်းအရ ပူဇော်အပ်သော အနက်ရှိခြင်း၊ သရနည်းခြင်းတို့ကြောင့်၊ ပီတိ-ပုဒ်ကို ရေးထား၍ ဒွန်တွဲသည်။ ဖြစ်စဉ်မဟုတ်။ ဖြစ်စဉ်အားဖြင့်ကား ပါမုဇ္ဇက ရှေးဦး ဖြစ်တတ်၏။) တံ၊ ထို ပီတိ၊ ပါမုဇ္ဇသည်။ ဝိဇာနတံ၊ အဖြစ် အပျက်ကို သိသော ဝိပဿနာ ယောဂီတို့၏။ အမတံ၊ သေခြင်းကင်းသော နိဗ္ဗာန်သို့ ဧကန် ရောက်ကြောင်း ဖြစ်၍ အမြိုက်နိဗ္ဗာန်ကြီး ပါပေတည်း။ (ဤဂါထာတို့ကို ဥပရိပဏ္ဍာသ အဋ္ဌကထာ၌ နိရာမိသသုခ အရာတွင် ဖော်ပြ၏။ ထိုနှင့်လဲ ညီစေရန် ဤ၌ သုခ၏ အခြားမဲ့တွင် ထုတ်ပြအပ်ပေသည်။)

(၆) အမိမောက္ခ...ရှုမှတ်သော စိတ်နှင့် ယှဉ်တွဲလျက် အလွန်ကြည်လင်သော သဒ္ဓါ=အမိမောက္ခ သည်လည်း ထင်ရှားစွာ ဖြစ်ပေါ်၏။ ထက်သန်စွာဖြစ်သော ဤသဒ္ဓါကြောင့် မှတ်တိုင်းမှတ်တိုင်း စိတ်သည် ညစ်ညူးခြင်းမရှိဘဲ အလွန် ကြည်လင်၏။ မမှတ်ဘဲ ရုပ်နားနေခိုက်၌လဲ ကြည်လင်လျက်သာ ရှိ၏။ ဩဘာသ၊ ဉာဏ် စသည်တို့ကြောင့်၎င်း၊ ဤ ဝိပဿနာ သဒ္ဓါ၏ အစွမ်းကြောင့်၎င်း၊ ကံ၊ ကံ၏အကျိုး၊ ရတနာ ၃-ပါး၏ ဂုဏ်တို့၌ ယုံကြည်မှု သဒ္ဓါသည်လည်း ထိုအခါ၌ ထက်သန်စွာ ဖြစ်တတ်သေး၏။ ထို့ကြောင့်၊ မိမိကိုယ်တိုင် ဆက်လက် အားထုတ်ရန်လဲ အားတက်သရော ကြံစည်မိတတ်၏။ သူတပါးကို လဲ အားထုတ်စေရန်၊ တိုက်တွန်း ဟောပြောရန် ကြံစည်မိတတ်၏။ တရား အားထုတ် သူများနှင့်၊ ဆရာတို့ကိုလဲ အထူး ကြည်ညိုတတ်၏။

(၇) ပဂ္ဂဟာ...မှတ်သင့်သော ဖြစ်ခိုက် ဖြစ်ခိုက် ရုပ်နာမ်ကို မှတ်မိစေရန် အထူးလဲ ကြောင့်ကြမစိုက်၊ လုံးဝလဲ ကြောင့်ကြ စိုက်မှု မကင်းမူ၍၊ အလယ်အလတ် ညီမျှစွာ မှန်မှန် အားထုတ်သော ဝီရိယသည် ပဂ္ဂဟာ မည်၏။ မလျော့ မတင်း ညီမျှသော ဤ အားထုတ်မှုသည်လည်း ထင်ရှားစွာ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့်၊ ယောဂီသည် ထိုသို့သော ကာလ၌ အထူး ကြောင့်ကြ မစိုက်ရဘဲ မှတ်သင့်သမျှကို သူ့အလိုလိုပင် မှတ်သိလျက် မှတ်သိလျက် ရှိနေသည်ဟု ထင်ရလေသည်။

(၈) ဥပဋ္ဌာန...ဖြစ်ခိုက် ဖြစ်ခိုက် ရုပ်နာမ်များက မှတ်တဲ့ စိတ်ထဲသို့ အလိုလိုပင် ဝင်ရောက် ဝင်ရောက် လာသကဲ့သို့၎င်း၊ မှတ်တဲ့စိတ်ကလဲ ထိုရုပ်နာမ်များထဲသို့ အလိုလိုပင် ဝင်ရောက် ဝင်ရောက် သွားသကဲ့သို့၎င်း၊ ထင်ပေါ်သောသတိသည် ဥပဋ္ဌာနမည်၏။ အာရုံကို ပေါ်လွင် ထင်လင်းစေတတ်သော ဤသတိ၏ ထက်သန် ထင်ရှားစွာ ဖြစ်ပေါ်ခြင်းကြောင့်၊ အလွန် သိမ်မွေ့တဲ့ ရုပ်နာမ် အမူအရာကလေးများသော်လဲ မြုပ်ကွယ်ခြင်းမရှိဘဲ အလွန် ထင်ရှားလျက်ရှိ၏။ ရှေးအမှတ် ဆုံးသည်နှင့် တပြိုင်နက်၊ မှတ်သိသင့်သော နောက်အာရုံသည် အသင့်ပင် ထင်ပေါ်လျက်ရှိ၏။ (ရှေးက တွေ့ကြုံဘူးသည်ကို စဉ်းစားမိလျှင်၊ ထိုအာရုံသည် မျက်မှောက် တွေ့ရသလိုပင် အလွန် ထင်ရှား ပီသစွာ ထင်ပေါ်လျက် ရှိတတ်၏။ ဤသို့သော စဉ်းစားမှုကို ကား မပြုအပ်ပေ။)

(၉) ဥပေက္ခာ....ရှေး၌ ပြခဲ့ပြီးသော ဝိပဿနပေက္ခာနှင့်၊ ထို၏ရှေ့သွားဖြစ်သော အာဝဇ္ဇန်းသည် ဥပေက္ခာမည်၏။ ထင်ရှားစေဦးအံ့။ မြင်မှုကြားမှု စသည်ဖြစ်စေ၊ ရှုမှတ်မှုဖြစ်စေ၊ စိတ်တစ်ခုတစ်ခု ဖြစ်လိုလတ်သော်၊ အာရုံကိုစ၍ ဆင်ခြင်မှု=အာဝဇ္ဇန်းစိတ်က ရှေးဦးစွာ ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုစိတ်က ကောင်းတဲ့အခြင်းအရာဖြင့် ဆင်ခြင်လျှင်၊ နောက်စိတ်များလဲ ကောင်းတဲ့ အခြင်းအရာဖြင့်သာ ဖြစ်ကုန်၏။ ထိုစိတ်က မကောင်းတဲ့ အခြင်းအရာဖြင့် ဆင်ခြင်လျှင်ကား နောက်စိတ်များလဲ မကောင်းတဲ့ အခြင်းအရာဖြင့်သာ ဖြစ်ကုန်၏။ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်မှာမူကား “ဖြစ်ပျက်တိုင်းသော ရုပ်နာမ်များကို ရှုမှတ်မည်” ဟု ရှေးအဖို့ကပင် စိတ်ကို ကန့်သတ်ထားပြီးလဲဖြစ်၏။ အကြိမ်များစွာ ရှုမှတ်လျက် လေ့ကျင့်သားရပြီးလဲဖြစ်၏။ ဤအကြောင်း ၂-ပါးကြောင့်၊ ဖြစ်ပျက်ခိုက် ရုပ်နာမ်များကို “ဖြစ်သည်၊ ပျက်သည်” ဟု အမှန်အတိုင်းသာ ဆင်ခြင်လျက် ဆင်ခြင်လျက် အာဝဇ္ဇန်းစိတ်က ရှေးဦးစွာ ဖြစ် ပေါ်၏။ မှတ်သိမှု=ဝိပဿနာဇောသည်လည်း ထိုသို့ဆင်ခြင်မိတဲ့ အတိုင်းပင် “ဖြစ်သည်၊ ပျက်သည်” ဟု သိလျက် သိလျက်၊ နောက်က လိုက်၍ ဖြစ်ပေါ်၏။ ဤသို့ပင် ဖြစ်တတ်ငြားသော်လဲ အားထုတ်စ ဘာဝနာ နှစ်ဦးကား၊ ရှုမှတ်သင့်တဲ့ ဖြစ်ခိုက်အာရုံကို တွဲတွဲမတ်မတ် ဆင်ခြင်မိ၊ ရှုမှတ်မိစေရန် အမြဲကြောင့်ကြစိုက်ရ၏။ အမြဲ ရှာကြံနေရသကဲ့သို့ ရှိ၏။ တခြားတပါးကို ဆင်ခြင်မိသည်လည်း များစွာပင်ရှိ၏။ စိတ်သည် မှတ်ရမည့် အာရုံဆီသို့သွားရန် တွန့်ဆုတ်ဆုတ် ဖြစ်နေသကဲ့သို့ ၎င်း၊ ဖြေးနှေး လေးကန် နေသကဲ့သို့၎င်း၊ ရှိ၏။ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် ကောင်းစွာဖြစ်သော ထိုကာလ၌ကား အထူး ကြောင့်ကြစိုက်ရခြင်း၊ ရှာကြံရခြင်း မရှိဘဲ ရှေးရှေး မှတ်ချက်၏ အခြားမဲ့မှာပင်၊ ဖြစ် ပျက်ခိုက် ရုပ်နာမ်ကို တွဲတွဲမတ်မတ် ဆင်ခြင်လဲ ဆင်ခြင်မိ၏။ ထိုအာရုံဆီသို့ တဟုန်ထည်း ပြေးသွားသကဲ့သို့ သိလဲ သိ၏။ ဤသို့ ဖြောင့်မတ်စွာ ဆင်ခြင်လျက် ဖြစ်သော အာဝဇ္ဇန်းသည် အာဝဇ္ဇနပေက္ခာ မည်၏။ ထိုအာဝဇ္ဇန်းအားလျော်စွာ အထူးကြောင့်ကြမစိုက်ရဘဲ ဖြစ်ပျက်ခိုက် ထိုရုပ်နာမ်ကို ပင် မှတ်သိလျက်မှတ်သိလျက် ဖြစ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်သည် ဝိပဿ နပေက္ခာ မည်၏။ အထူး ကြောင့်ကြ မစိုက်ရဘဲ သူ့အလိုလိုပင် ဆင်ခြင်လျက်၊ သူ့ အလိုလိုပင် မှတ်သိလျက်၊ နေသကဲ့သို့ ဖြစ်သော ဤ ဥပေက္ခာ နှစ်မျိုးလုံးကိုပင် မှတ်ချက် တကြိမ် တကြိမ်၌ ပါဝင်လျက် ဖြစ်၏။ ဤ ဥပေက္ခာနှစ်မျိုးကိုပင် ဤအရာ၌ ဝိပဿနာ၏ ညစ်ညူးကြောင်း ဥပေက္ခာဟု ဆိုသည်။ မဟာဋီကာ၌ကား “ဝိပဿနပေက္ခာ ဟူသည်မှာ၊ တရားကိုယ်အားဖြင့် တကြမဇ္ဈတ္တတာပင်” ဟူ၍ ဖွင့်ပြ၏။ ဉာဏ ဥပတ္တိလေသနှင့် တရားကိုယ် ကွဲပြားစေရန် ဖွင့်ပြခြင်းပေတည်း။ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ် အဋ္ဌကထာ၌ကား၊ ထိုအဖွင့်မျိုးကို အာစရိယ ဝါဒအဖြစ်ဖြင့် ထုတ်ပြပြီးလျှင်၊ မိမိ၏ သဘောကျ သကဝါဒအားဖြင့်၊ ညီမျှစွာဖြစ်သော သမာဓိကို အရကောက်၍ ပြလေ၏။ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ် ဂဏ္ဍိပဒ်၌ကား၊ “ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ ဖွင့်ပြသည့်အတိုင်း ဝိပဿနပေက္ခာ၏ အရဉာဏ်ပင် ဖြစ်ငြားသော်လဲ၊ သင်္ခါရတို့ကို စူးစမ်း ဆင်ခြင်ခြင်း၌ ညီမျှခြင်း ကိစ္စအားဖြင့် ဉာဏဥပတ္တိလေသမှ ထူးခြားသောကြောင့်၊ တစုံတရာမျှ မဆန့်ကျင်” ဟူ၍ မိန့်ဆိုလေ၏။ ငါတို့လဲ၊ ဤဂဏ္ဍိပဒ် စကားကို နှစ်သက်၏။ ထို့ကြောင့်၊ ဉာဏ်ကိုပင် ဝိပဿနပေက္ခာ၏ အရပြု၍ ပြခဲ့ပေသည်။

(၁၀) နိကန္တိ....အလင်းရောင် စသည်တို့နှင့် တကွ ဖြစ်လျက်ထူးခြားစွာ မှတ်သိနိုင်သည့် ဝိပဿနာ၌ သာယာ နှစ်သက် သဘောကျသော တဏှာသည် နိကန္တိ မည်၏။ ဤသာယာမှုသည် အလွန်သိမ်မွေ့၏။ ၎င်းကို ကိလေသာဟု မထင်နိုင်ဘဲ၊ ဘာဝနာ၌ ပျော်မွေ့မှု=ဘာဝနာရတီဟူ၍ ထင်မှတ်တတ်၏။ ထို့ကြောင့်၊ ထိုသာယာမှုကိုပင်၊ တရားထူးဟူ၍၎င်း၊ တရားထူးကို ရတဲ့အတွက် ဘာဝနာ၌ ဤသို့သော ပျော်မွေ့မှုဖြစ်သည်ဟူ၍၎င်း၊ ထင်မှားတတ်ကြပေသည်။ ဤနိကန္တိသည်ကား ဥပတ္တိလေသ အစစ်ပင်တည်း။ ထို့ကြောင့်၊ နိကန္တိ ဖြစ်ရုံမျှဖြင့်လဲ၊ ဝိပဿနာ ပျက်စီးတတ်၏။ ထိုနိကန္တိကို တဏှာ၊ မာန၊ ဒိဋ္ဌိ၊ ဖြင့် ထင်မှား စွဲလမ်းခြင်းကြောင့် ဝိပဿနာပျက်စီးတတ်သည် ကိုကား ဆိုဘွယ်ပင်မရှိတော့ပြီ။

ဤဥပတ္တိလေသတို့သည် မှတ်သိမှု စိတ် တချက် တချက်၌ အမှတ်မရှိ တခုချင်းလဲ ဖြစ်တတ်ကုန်၏။ ၂-ခု၊ ၃-ခု၊ ၄-ခု၊ ၅-ခု-စသည်အားဖြင့် အများလဲဖြစ်တတ်ကုန်၏။ နိကန္တိမှကြွင်းသော ဥပတ္တိလေသ ၉-ပါးလုံးလဲ တပြိုင်နက် ဖြစ်ပေါ်နိုင်ကုန်၏။ ဆင်ခြင်မှုစွဲလမ်းမှုသည်ကား အသီးအသီး တခုချင်း၌သာ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့်၊ ပြခဲ့သောအစဉ်ကို “ဖြစ်စဉ် မဟုတ်၊ ဒေသနာ အစဉ်မျှသာ ဟု သိအပ်၏။

နဝါပိ ဟိ ဥပတ္တိလေသာ ဧကက္ခဏေပိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ ပစ္စဝေက္ခဏာပန ဝိသုံ ဝိသုံ ဟောတိ။ (မဟာဋီကာ ၂-၄၃၂)

နဝအပိ၊ ၉-ပါးလဲ ဖြစ်ကုန်သော။ ဥပတ္တိလေသာ၊ နိကန္တိမှ ကြွင်းသော ဥပတ္တိလေသတို့သည်။ ဧကက္ခဏေ ပိ၊ တခုထည်းသော ခဏ၌သော်လဲ။ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ ဖြစ်တတ်ကုန်၏။ ပစ္စဝေက္ခဏာ ပန၊ ဆင်ခြင်မှုသည်ကား။ ဝိသုံ ဝိသုံ ဟောတိ၊ အသီးအသီးဖြစ်၏။ (ဤ၌ နဝါပိ-မှ အပိသဒ္ဓါဖြင့်၊ ဥပတ္တိလေသရှစ်ပါး၊ ခုနစ်ပါး၊ ခြောက်ပါး၊ စသည်လဲ ဖြစ်တတ်သေးသည်ကို ပေါင်းဆည်း၍ပြ၏။ ဧကက္ခဏေပိ-မှ အပိသဒ္ဓါဖြင့်၊ တပြိုင်နက် မဖြစ်မှု၍၊ အထူးထူးသော ခဏ၌လဲ ဖြစ်တတ်သေးသည်ကို ပေါင်းဆည်း၍ ပြ၏။)

ရှေးက မဖြစ်ဘူး၍ ထူးဆန်းသော အလင်းရောင် ဉာဏ် ပီတိစသည်တို့ကိုပင်၊ တရားထူးဟူ၍၎င်း၊ တရားထူးကို ရ၍သာ ဤသို့ထူးခြားစွာ ဖြစ်သည်ဟူ၍၎င်း၊ ထင်မြင်ယူဆသောသူအား၊ ရှုမှတ်မှုဟူသော ဝိပဿနာလမ်းသည် ချော်လွဲသွားလေ၏။ အထက်ဉာဏ်ထူး တရားထူးများကိုရအောင် ကြိုးကြိုးစားစား မရှုမှတ်တော့ဘဲဖြစ်စေ၊ လုံးလုံး မရှုမှတ်တော့ဘဲဖြစ်စေ၊ ဖြစ်ပေါ်သော အလင်းရောင်စသည်တို့ကိုသာလျှင် သာယာစွဲလမ်းလျက် အဖန်ဖန်စဉ်းစားလျက်နေလေတော့၏။ ထိုအလင်း

ရောင်စသည်တို့တွင် တပါးပါး၌ သာယာနှစ်သက်လျှင်၊ တဏှာစွဲဖြစ်၏။ “ငါ့မှာသာ ဤသို့ထူးခြားစွာဖြစ်သည်။ ငါဟာ သူများထက် ထူးသည်”ဟု အထင်ကြီးလျှင်၊ မာနစွဲဖြစ်၏။ “ငါကလင်းသည်။ လင်းတာဟာငါဘဲ ငါ၏အရောင်ဘဲ။ ငါ၏ အစိတ်အပိုင်းဘဲ” ဤသို့စသည်ဖြင့် ယူဆ စွဲလမ်းလျှင်၊ ဒိဋ္ဌိစွဲ ဖြစ်၏။ ဤသို့ ဥပတ္တိလေသဝတ္ထု တပါး တပါး၌ ဂါဟ=အစွဲ သုံးပါးစီ သုံးပါးစီဖြစ်၏။ ပေါင်းလျှင်၊ ဥပတ္တိလေသဝတ္ထု(၁၀)ပါး၌၊ ဂါဟ (၃၀) ဖြစ်ကုန်၏။ ဝတ္ထု အသီး အသီး၌ဖြစ်သော ဂါဟ ၃-ပါး၊ ၃-ပါးကို၊ တမျိုးထည်း တမျိုးထည်း ပြု၍ ယူလျှင်၊ ဥပတ္တိလေသ (၁၀)ပါးမျှသာ ဖြစ်၏။

ဧတ္ထ စ ဩဘာသာဒယော ဥပတ္တိလေသဝတ္ထုတာယ ဥပတ္တိလေသာ တိ ဝုတ္တာ၊ န အကုသလတ္တာ။ နိကန္တိ ပန ဥပတ္တိလေသော စေဝဥပတ္တိလေသဝတ္ထု စ။ ဝတ္ထုဝသေနေဝ စေတေ ဒသ၊ ဂါဟဝသေန ပန သမတ္တိံသ ဟောန္တိ။ (ဝိသုဒ္ဓိမဂ် ၂-၂၇၃)

ဧတ္ထ စ၊ ဤဥပတ္တိလေသ (၁၀)ပါးတို့တွင်လဲ။ ဩဘာသာဒယော၊ ဩဘာသအစ၊ ဥပေက္ခာအဆုံးရှိသော ဥပတ္တိလေ သ (၉) ပါးတို့ကို။ ဥပတ္တိလေသ ဝတ္ထုတာယ၊ တဏှာ၊ မာန၊ ဒိဋ္ဌိ၊ ဟူသော ညစ်ညူးကြောင်းတို့၏တည်ရာ အကြောင်းဖြစ် သောကြောင့်သာလျှင်။ ဥပတ္တိလေသာတိ ဝုတ္တာ၊ ဥပတ္တိလေသ ဟု ဟောအပ်ကုန်၏။ န အကုသလတ္တာ၊ အကုသိုလ် ဖြစ်သော ကြောင့် ဟောအပ်သည်ကား မဟုတ်ပေ။ နိကန္တိ န၊ နိကန္တိသည်ကား။ ဥပတ္တိလေသော စေဝ၊ ဥပတ္တိလေသအစစ်လဲ ဟုတ် ၏။ ဥပတ္တိလေသဝတ္ထုစ၊ ဥပတ္တိလေသတို့၏ တည်ရာအကြောင်းလဲဟုတ်၏။ စ၊ ဆက်ဦးအံ။ ဧတေ၊ ဤဥပတ္တိလေသတို့သည်။ ဝတ္ထုဝသေနေဝ၊ ဩဘာသ စသော တည်ရာ ဝတ္ထုတို့ အလိုအားဖြင့် သာလျှင်။ ဒသ၊ ဆယ်ပါး ဖြစ်ကုန်၏။ ဂါဟဝသေန ပန၊ စွဲလမ်းတတ်သော တဏှာ၊ မာန၊ ဒိဋ္ဌိ၊ တို့ အလိုအားဖြင့် သော်ကား။ သမတ္တိံသ ဟောန္တိ၊ သုံးဆယ် တိတိ ဖြစ်ကုန်၏။

ဤအဋ္ဌကထာကိုပင်မှီ၍ ဤသို့သော အနက်ကိုလဲ မှတ်သားအပ်၏။ ဩဘာသအစ၊ ဥပေက္ခာအဆုံးရှိသော ဤ ဥပတ္တိလေသဝတ္ထု (၉)ပါးသည် တဏှာ၊ မာန၊ ဒိဋ္ဌိ၊ဖြင့် စွဲလမ်းအပ်သော်သာလျှင် ဥပတ္တိလေသမည်၏။ မစွဲလမ်းအပ်လျှင်ကား ဥပတ္တိလေသမမည်။ ထို့ကြောင့်၊ ဘင်္ဂဉာဏ် သင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ်အရာတို့၌ ထင်ရှားစွာဖြစ်သော သတိစသော ဗောဇ္ဈင် တရား တို့ကို၎င်း၊ ထိုဗောဇ္ဈင် တို့နှင့်လျော်စွာ ဖြစ်သော သုခ၊ သဒ္ဓါ၊ တို့ကို၎င်း၊ ဥပတ္တိလေသဟု မဆိုအပ်ကုန်။ ထို့ပြင်၊ အရိယာတို့ အား အားထုတ်စကာလ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်အနိက်၌ တွေ့ရသောအလင်းရောင်ကိုလဲ ဥပတ္တိလေသ ဟုမဆိုအပ်ဟူသော ဤ အနက်ကိုလဲ မှတ်သားအပ်၏။

ဆရာထံမှနည်းကို ကောင်းစွာ ရသော ယောဂီသည်ကား ထိုအလင်းရောင် ဉာဏ် ပီတိ စသည်တို့ ဖြစ်ပေါ်လာလျှင်၊ “ဆရာ ပြောထားတဲ့ ဝိပဿနာ ညစ်ညူးကြောင်း ဘေးရန်တွေဖြစ်ပေါ်လာကြပြီ၊ ဒါတွေဟာ တရားထူးလဲ မဟုတ်ကုန်၊ တရား ထူးကို ရတဲ့အတွက် ဖြစ်ပေါ်လာကြတာလဲ မဟုတ်ကုန်၊ ဒါတွေကို စဉ်းစားဆင်ခြင်တာကလဲ ဝိပဿနာလမ်းမှန်မဟုတ်၊ ဤ အလင်းရောင် စသည်တို့ဟာ ရှေးကမရှိဘဲ ယခုမှ အသစ်ဖြစ်လာကြတဲ့အတွက် မမြဲ၊ ဆင်းရဲ၊ ငါကောင် မဟုတ်တာတွေ ချည်းဘဲ၊ ရှုမှတ်ရမည့် တရားတွေချည်းဘဲ၊ ပေါ်တိုင်းပေါ်တိုင်းကို ရှိခိုက်ရှိခိုက်၌ မှတ်သိခြင်းသည်သာလျှင် အထက်ဉာဏ်ထူး တရားထူးများကို ရကြောင်း ဖြစ်သော ဝိပဿနာလမ်းမှန်ဘဲ”ဟူ၍ ဆင်ခြင် ဆုံးဖြတ်ပြီးလျှင်၊ ပေါ်လာတိုင်းသော ရုပ် နာမ် အမှုအရာဟူသမျှကို မှတ်သိရုံသာမှတ်သိလျက်နေ၏။ အလင်းရောင်ဉာဏ်ပီတိစသည်တို့ကို အလေးအမြတ်ပြုလျက် မစဉ်းစား မဆင်ခြင်ပြီ။ ဤသို့ မှတ်သိမှုကိုသာ အလေးဂရု ပြု၍ မပြတ် မှတ်သိလျက် နေသောသူအား နာမ်ရုပ်တို့၏ ဖြစ်မှု ပျက်မှုသည် အထူး သန့်ရှင်း စင်ကြယ်စွာ ထင်ပေါ်၏။ ဖြစ်ပေါ်ပြီးလျှင် ကွယ်ပျောက်သွားခြင်းဟူသော အနိစ္စလက္ခဏာ၊ ဖြစ်မှု ပျက်မှုက မပြတ်နိုင်စက်ခြင်းဟူသော ဒုက္ခလက္ခဏာ၊ အလိုအတိုင်း မပြီးစေနိုင်ခြင်း ဟူသော အနတ္တလက္ခဏာ၊ ဤလက္ခဏာ သုံးပါးတို့ သည်လည်း အထူး သန့်ရှင်း စင်ကြယ်စွာ ထင်ပေါ်ကုန်၏။ ထိုအခါ၊ မှတ်တိုင်း မှတ်တိုင်း ဖြစ်မှု ပျက်မှုတို့ကို ရှင်းလင်းစွာ သိမြင်ခြင်းသည် ညစ်ညူးကြောင်း ဥပတ္တိလေသတို့မှ လွတ်မြောက်ပြီးသော ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် မည်၏။

မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ

ဤသို့ရှုရာ၌၊ “အလင်းရောင် စသည်တို့ကလဲ အရိယာမဂ်မဟုတ်၊ ထိုအလင်းရောင်စသည်ကို စဉ်းစား ဆင်ခြင်မှုက လဲ ဝိပဿနာလမ်းမှန် မဟုတ်။ ၎င်းတို့ကို အလေးအမြတ် မပြုဘဲ ပေါ်လာတိုင်းသော ရုပ်နာမ်ကို မပြတ် ရှုမှတ်ခြင်းသည် သာလျှင် ဝိပဿနာလမ်းမှန် ဖြစ်သည်”ဟူ၍ ဆင်ခြင် ဆုံးဖြတ်သော ဉာဏ်သည် မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ မည်၏။

ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်နှင့် မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ ပြီး၏။